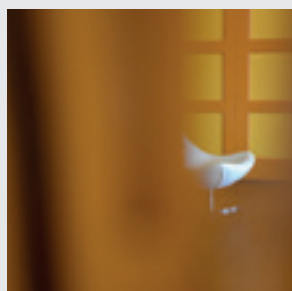
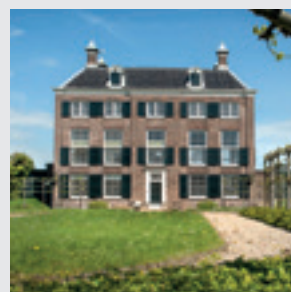
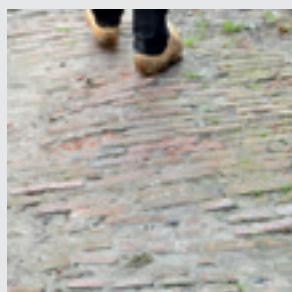
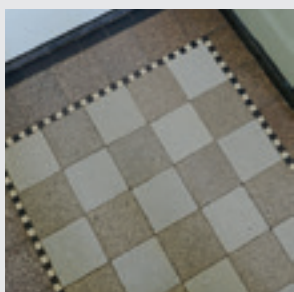
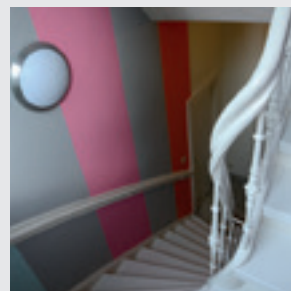
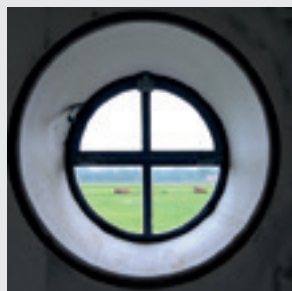
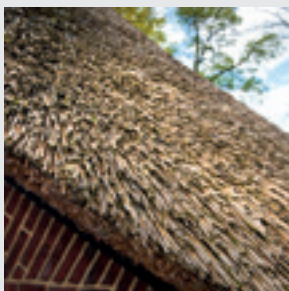
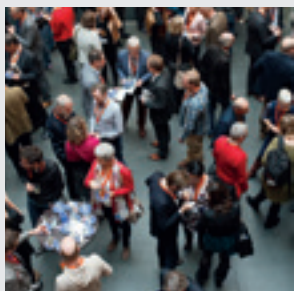

JAARVERSLAG 2014

NATIONAAL RESTAURATIEFONDS

lees alles

RESTAUREREN EN HERBESTEMMEN
VAN MONUMENTEN

KENNIS
VAN MONUMENTEN

HART
VOOR MONUMENTEN

DRAAGVLAK
VOOR MONUMENTEN

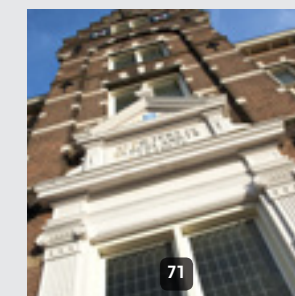
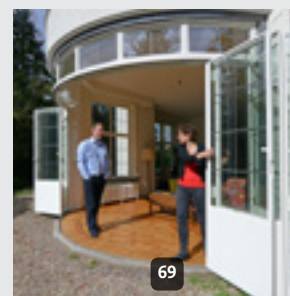
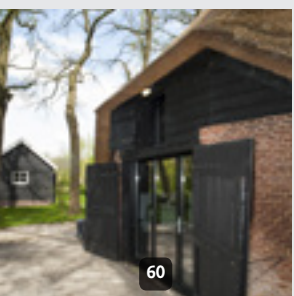
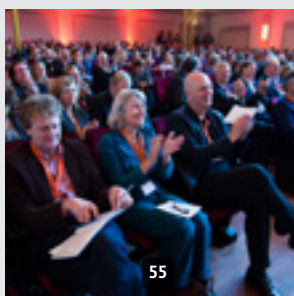
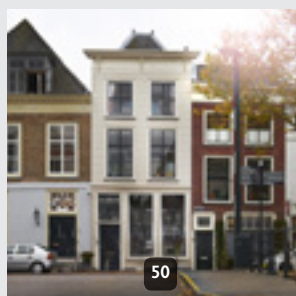
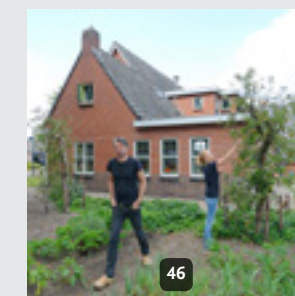
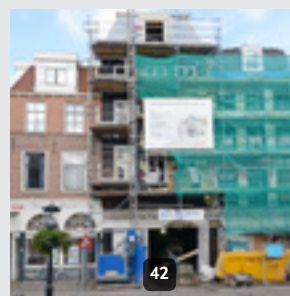
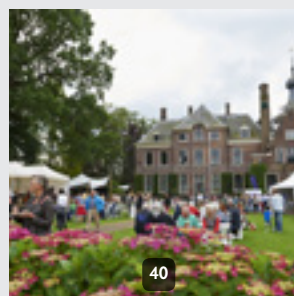
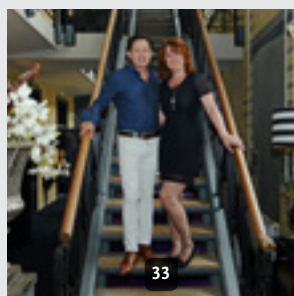
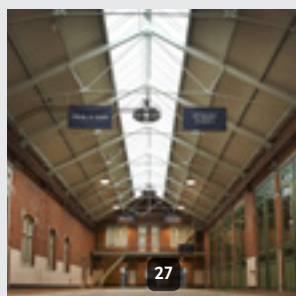
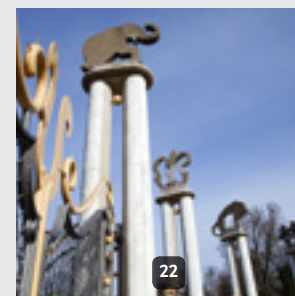
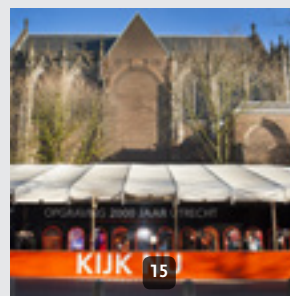
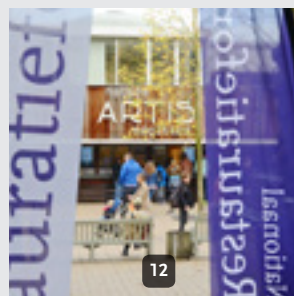
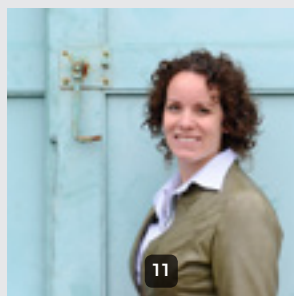
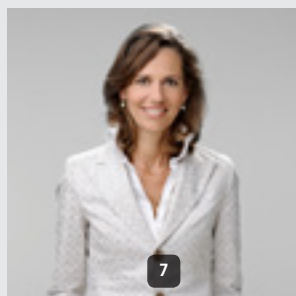
JAARVERSLAG 2014

NATIONAAL RESTAURATIEFONDS

lees alles

kijk verder

Inhoudsopgave

1. Voorwoord van de voorzitter	6
2. Kerncijfers	9
3. Over het Restauratiefonds	10
4. Verslag van het bestuur	14
4.1 Externe ontwikkelingen	14
4.2 Markt- en productontwikkeling	17
4.3 Restauratie en instandhouding van rijksmonumenten	17
4.4 Restauratie van gemeentelijke en provinciale monumenten	19
4.5 Communicatie en kennisdeling	20
4.6 Algemeen beheer en bedrijfsvoering	21
4.7 Vooruitblik op 2015	29
5. Bestuur	30
6. Jaarrekening 2014	34
6.1 Balans per 31 december 2014	34
6.2 Staat van Baten en Lasten	35
6.3 Waarderingsgrondslagen	36
6.4 Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	42
6.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	63
7. Overige gegevens	72
8. Controleverklaring	74
9. Organisatiestructuur	76

1. Voorwoord van de voorzitter

In het voorwoord van ons jaarverslag over 2013 schreef ik dat het Restauratiefonds weer had laten zien een stabiele factor te zijn in een veranderende wereld. Maar ook dat wij onszelf ervan bewust zijn dat wij steeds adequaat moeten opereren om onze toegevoegde waarde ieder jaar te kunnen laten zien. Het is mooi om te zien dat dat in 2014 weer gelukt is.

Want 2014 was voor onze organisatie een goed jaar, met veel activiteiten, waardevolle samenwerkingen en een mooi netto resultaat. De verwachte financieringsproductie werd gerealiseerd. Wellicht belangrijker nog: met de financieringen die wij verstrekten, hebben wij veel eigenaren kunnen ondersteunen met de restauratie van hun monument. Ruim 90 miljoen euro aan leningen werd ingezet voor restauraties, waarvan meer dan 50 miljoen laagrentende leningen uit de Revolving Funds. Het is hierbij goed om te vermelden dat de eerste euro's uit het Revolving Fund voor rijksmonumenten in 2014 voor de derde keer zijn ingezet. Een markeringspunt, maar ook het bewijs dat het geld in een revoluerend fonds daadwerkelijk 'ronddraait'.

Een ander markeringspunt is het feit dat wij in 2015 ons 30-jarig bestaan vieren. Een moment om terug te kijken, te vieren, samenwerkingen te bestendigen, maar met name ook om vooruit te kijken. Wanneer wij terugkijken constateren wij met gepaste trots dat het Restauratiefonds met zijn kernactiviteiten heeft bewezen van toegevoegde waarde te zijn: subsidies werden effectief en efficiënt uitbetaald, relevante kennis werd gedeeld met eigenaren en professionals en de revoluerende fondsen groeiden; niet in de laatste plaats door het vertrouwen dat overheden in ons en in het instrument stelden. Daarnaast werd meegewerkt aan nieuwe ontwikkelingen, zoals de aandacht voor gemeentelijke monumenten, beschermde stads- en dorpsgezichten, maar ook de herbestemming van monumenten. Een aantal markeringspunten van 2014 maken wij in dit jaarverslag

zichtbaar in woord en beeld. Passend bij deze tijd waarin het delen - via netwerken en social media - bij ons dagelijks leven en werken hoort, ook bij het Restauratiefonds. Zo willen wij de momenten waarop wij actief waren graag met u delen. De maatschappelijke, technologische en financiële ontwikkelingen dagen ons echter uit om vooruit te kijken. Het is van groot belang om eigenaren en partners zo goed mogelijk te blijven faciliteren met onze kennis en ervaring, te luisteren naar hun wensen en in te spelen op veranderingen. Om ervoor te zorgen dat onze producten, communicatie en processen aan blijven sluiten bij de wensen van onze klanten. Om werkelijk van toegevoegde waarde te blijven.

Het is van groot belang om eigenaren en partners zo goed mogelijk te blijven faciliteren met onze kennis en ervaring, te luisteren naar hun wensen en in te spelen op veranderingen.

Het is belangrijk om dit te blijven doen in samenwerking met andere organisaties. Daarom zijn wij betrokken bij het formuleren van antwoorden vanuit 'de sector' op de genoemde ontwikkelingen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de vernieuwde of aangepaste inzet van 'vertrouwde' middelen en samenwerkingen, zoals Monumenten.nl, de Open Monumentendag, het Nationaal Monumentencongres en de Restauratiebeurs. Die samenwerking is ook uitgangspunt bij onderzoeken of projecten, bijvoorbeeld gericht op de toekomst van ons religieus erfgoed, op duurzaamheid of op herbestemming.

Op deze manier willen wij gezamenlijk inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen en een stimulerende en initiërende rol blijven vervullen. Hoewel de successen uit het verleden natuurlijk geen garantie zijn voor de toekomst, hebben wij het vertrouwen dat wij vanuit onze (ontwikkel)kracht, ervaring en samenwerking onze toegevoegde waarde blijven tonen.

In december 2014 trad Willemijn Maas aan als onze nieuwe voorzitter, ook al een markeringsmoment. Zij heeft grote affiniteit met kunst en cultuur, maar zij heeft ook een schat aan ervaring als het gaat om strategievorming, samenwerking en verandering. En ze bezit ondernemerskwaliteiten. Ik heb er veel vertrouwen in dat zij samen met de andere bestuursleden met veel enthousiasme sturing gaat geven aan het Restauratiefonds.

Albertine van Vliet
vice-voorzitter

Monumenten vormen een belangrijk onderdeel van onze geschiedenis en onze identiteit, maar ook van onze toekomst. Er is veel aandacht voor het behoud en de transformatie van monumenten. Hierbij is vrijwel altijd sprake van een positieve invloed op de omgeving. Ook duurzaamheid speelt een belangrijke rol bij monumenten, is er eigenlijk een vanzelfsprekend onderdeel van. Toekomstgerichte thema's waar het Restauratiefonds een bijdrage aan wil blijven leveren. Dat doen wij in samenwerking met onze partners, gericht op de ondersteuning van al die betrokken monumenteigenaren.

Ik ga als voorzitter aan de slag bij een mooie organisatie, die in de afgelopen jaren haar toegevoegde waarde heeft bewezen. Maar die ook weet dat je op de wind van gisteren niet kunt zeilen. Daarom ga ik met veel plezier aan het werk in ons jubileumjaar. Met de wetenschap dat er voldoende mooie uitdagingen zijn om samen aan te gaan.

Willemijn Maas
Voorzitter

De Hallen
Amsterdam

Monumentencongres
Haarlem

Blijdorp
Rotterdam

DOMunder
Utrecht

Schaapskooi
Doorn

Blokland
Amersfoort

Contactdag
Rijksdienst voor het
Cultureel Erfgoed
Amersfoort

Erfgoedfair
Hoewelaken

Norgerstee
Norg

Huis van Bewaring
Almelo

2. Kerncijfers

(bedragen x € 1.000)		2014	2013	2012
Portefeuille financieringen	Bouwrekeningen	26.948	23.218	19.528
	Leningen (exclusief voorziening insolventie)			
	Laagrentende leningen	362.664	365.004	356.303
	Financieringen Restauratiefondsplus-hypothek	25.402	6.124	2.612
	Totaal-financieringen	249.046	230.825	206.916
	Overige laagrentende leningen:			
	Regionale Restauratiefonds-hypotheken	22.262	20.513	16.797
	Cultuurfonds-hypotheken	28.232	27.506	26.327
	Varend Monument-Leningen	221	201	236
	Totaal leningen	687.826	650.173	609.191
Totaal portefeuille financieringen		714.775	673.391	628.719
Overige portefeuilles	Financiering OCW	2.055	4.855	7.655
	Zero-leningen	15.056	19.198	57.605
	Aangetrokken onderhandse leningen	119.467	102.348	69.348
	Belegde Subsidie-op-termijn	61.417	72.473	81.652
Productie	Bouwrekeningen	100.235	99.411	86.627
	Leningen	91.406	90.329	75.424
Overige gegevens	Uitbetaalde rijkssubsidies	62.957	92.704	98.935
	Revolving Fund Restauratiefonds-hypothek	361.963	356.666	355.161
	Revolving Fund Restauratiefondsplus-hypothek	72.644	55.595	18.271
	Gecreëerd opnieuw beschikbaar Revolving Fund	24.487	22.113	24.056
	Resultaat	2.345	1.860	4.636
Stand van zaken aanwending Revolving Fund	Beschikbaar Revolving Fund	361.963	356.666	355.161
	Uitgezet in laagrentende leningen	367.239	369.417	360.549
	Tekort/overschot	-5.276	-12.751	-5.388

3. Over het Restauratiefonds

Stichting Nationaal Restauratiefonds is in 1985 opgericht, op initiatief van het toenmalige ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC). De basis hiervoor is in 1984 gelegd in 'de Nota voor de Monumentenzorg'. Het Restauratiefonds opereert binnen de statuten en de (beleids-)kaders van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en werkt nauw samen met dit ministerie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Ontwikkeling van het fonds

Bij de start in 1985 was het Restauratiefonds primair belast met het voorfinancieren en uitbetalen van monumentensubsidies, het verstrekken van Restauratie-hypotheken en het beheren van het Revolving Fund. Deze dienstverlening is met instemming van het ministerie in de loop der jaren verbreed tot het bieden van een totale financieringsoplossing voor het restaureren van monumenten. De dienstverlening bleef niet beperkt tot rijksmonumenten, maar breidde zich uit naar gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden in beschermde stads- en dorpsgezichten. Monumenten staan immers niet op zichzelf, maar maken integraal deel uit van de zorg voor de gebouwde omgeving.

Nieuwe aandachtsgebieden

In het midden van de jaren negentig startte het Restauratiefonds met het uitbrengen van strategische adviezen over (het financieren van) de monumentenzorg. Dat leidde in de jaren daarna tot een hechte samenwerking met de ministeries van OCW en Financiën. Sinds 1996 stelt de Staat der Nederlanden zich borg voor de (financierings)activiteiten van het Restauratiefonds die zich richten op rijksmonumenten. In 2010 werd deze borgstelling uitgebreid naar gemeentelijke en overige monumenten. Op verzoek van het ministerie van OCW verbreedde het Restauratiefonds het aandachtsgebied naar het gehele koninkrijk en werd op Curaçao meegewerkt aan het opzetten van een monumentenfonds naar analogie van

het Restauratiefonds. Met instemming van datzelfde ministerie zijn op alle eilanden van Caribisch Nederland ook revolverende fondsen beschikbaar gesteld. Al deze ontwikkelingen hebben geleid tot een bredere focus op het cultureel erfgoed. In 2006 zijn de statuten van het Restauratiefonds als gevolg van de hierboven geschetste ontwikkelingen aangepast, met instemming van het ministerie van OCW.

Herbestemming

Naast de zorg om de instandhouding is de aandacht van het Restauratiefonds de laatste jaren sterk gevestigd op herbestemming en transformatie van monumenten. Doordat het ministerie extra middelen in ons Revolving Fund beschikbaar stelt, kunnen wij ook laagrentende leningen verstrekken bij herbestemmingen.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is op dit moment een onderdeel van onze werkwijze en activiteiten. Het is echter nog niet zo dat dit (expliciet) is opgenomen in onze missie en visie. Het gesprek daarover starten wij in 2015 om stappen in deze richting te zetten.

Sinds de oprichting in 1985 zet het Restauratiefonds zich als maatschappelijke organisatie zonder winstoogmerk in voor het behoud van cultureel erfgoed. Voor het Restauratiefonds is Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) een belangrijk aandachtsgebied in de bedrijfsvoering. Het MVO-beleid is gebaseerd op vier pijlers:

Duurzame vastgoedfinanciering

Eigenaren en beheerders van monumenten kunnen bij het Restauratiefonds terecht voor financiële producten die ze in kunnen zetten voor het restaureren en onderhouden van hun pand. Als het mogelijk is wordt een lening verstrekt uit het Revolving Fund. De rente en aflossing van die leningen vloeien terug in het vermogen

Joyce Ras van Gemeente Winterswijk
ontvangt het Restauratiefonds-compliment
voor haar inzet voor monumentenzorg #trots

Het Restauratiefonds Joyce gefeliciteerd met
deze waardering!

(Revolving Fund) van het Restauratiefonds. Dit geld wordt opnieuw ingezet voor het in stand houden van monumenten.

Integer ondernemen

Een belangrijk element in het MVO-beleid is het eerlijk, oprecht, zorgvuldig en betrouwbaar handelen binnen en buiten de eigen werkomgeving. Het belang van de klant staat hierbij voorop met inachtneming van bijvoorbeeld de gedragscode hypothecaire financieringen, de spelregels van de AFM en van de Nederlandse Bank. Via een intern programma 'kwaliteitsbewaking' wordt getoetst of de bedrijfsactiviteiten worden uitgevoerd zoals van te voren is afgesproken.

Maatschappelijke betrokkenheid

Het Restauratiefonds levert een positieve bijdrage aan het behoud van cultureel erfgoed. Dit doen wij bijvoorbeeld door de landelijke Open Monumentendag te ondersteunen, maar ook door actief deel te nemen aan het maatschappelijke debat. Het Restauratiefonds deelt zoveel mogelijk van zijn kennis over het in stand houden van monumenten met eigenaren, professionals en het onderwijs.

Verantwoorde bedrijfsvoering

Een zo optimaal mogelijke zorg voor de eigen medewerkers en het beperken van de milieubelasting door de bedrijfsvoering staan hierbij centraal. Hierbij denkt het Restauratiefonds aan arbeidsklimaat, inzetbaarheid en ontwikkeling van medewerkers, duurzaam inkopen en bewust gebruik maken van energie.

Het Restauratiefonds Bijeenkomst in de Ledenlokalen van Artis over herbestemmen [#kennisdelen](#)

Onze activiteiten met betrekking tot duurzaamheid zijn op dit moment gericht op:

1. Beter laten zien wat wij (al) doen

Wij laten zien met welke activiteiten, producten en netwerken wij bijdragen aan de ontwikkeling en met name ook verduurzaming (en daardoor het behoud) van monumenten. Wij bespreken dit met onze bestaande (overheids)partners, participeren in netwerken en projectgroepen en laten dit zien in onze communicatieve uitingen.

2. Doorvoeren van verbeteringen in bestaande activiteiten en middelen

Dit gebeurt onder andere bij de RestauratieWijzer, op onze website, in brochures etcetera. Op deze manier is duidelijk wat wij doen en wat wij (voor eigenaren) kunnen betekenen: kennis delen en financieringen aanbieden voor duurzame investeringen.

3. Kennis en draagvlak bij onze collega's vergroten

Onze medewerkers zijn ons grootste kapitaal. Zij zijn in contact met eigenaren en partners en dragen de boodschap van het Restauratiefonds uit. Zij zijn bekend met onze doelstellingen en activiteiten op het gebied van duurzaamheid. Door gerichte kennisdeling en vergroting van het draagvlak versterken wij onze activiteiten op dit gebied.

Missie

Het Restauratiefonds zet zich in voor het in stand houden van Nederlandse monumenten door het financieren, het geven van informatie en voorlichting, het uitbetalen van subsidies en het beheren van revolverende fondsen. Wij doen dit voor monumenteigenaren. Op klantgerichte wijze, waarbij wij streven naar een gezond financieel resultaat. Integer, solide en efficiënt. Dit betekent dat onze kerntaken liggen op het gebied van financiering en advies (subsidies, revolverende fondsen, informatie en voorlichting). Onze focus ligt op monumenten in Nederland. De manier waarop wij dit doen is klantgericht; de behoefte van de eigenaar van het monument staat centraal. Wij zoeken geen maximaal financieel resultaat, maar een gezonde

balans tussen kosten en opbrengsten. Het Restauratiefonds heeft geen winstoogmerk. Wij zijn een betrouwbare en degelijke partner (integer en solide) en zoeken altijd naar een zo efficiënt mogelijke manier om aan de wensen van onze klanten te voldoen.

Een mooi en herkenbaar Nederland; met verstand

van financieren en hart voor monumenten.

Visie

Het Restauratiefonds wil een onafhankelijke en onmisbare partner zijn voor monumenteigenaren als het gaat om het financieren van en kennis over het behoud van monumenten. Wij hebben hiervoor structureel voldoende middelen beschikbaar. Hiermee leveren wij een substantiële bijdrage aan een mooi en herkenbaar Nederland. Dit betekent dat het Restauratiefonds ernaar streeft zelfstandig te opereren en volledig bestaansrecht te hebben. De markt voor monumentenzorg vraagt om een professionele ketenregisseur, die met behulp van financiële kennis en kunde in staat is een brug te vormen tussen de monumenteigenaar en overheden aangaande monumentenzorg. Wanneer het gaat over financiering van en kennis over monumenten vervullen wij als 'totaal-leverancier' deze rol betreffende het proces en het financiële aspect van het behoud van monumenten. Er is voldoende continuïteit in de vorm van geld. Onze trots ligt in een belangrijke bijdrage aan een mooi en herkenbaar Nederland; met verstand van financieren en een groot hart voor monumenten.

4. Verslag van het bestuur

4.1 Externe ontwikkelingen

De omgeving van het Restauratiefonds is constant in beweging: maatschappelijke trends, zoals de veranderende manier van communiceren en besluitvorming, de economische ontwikkelingen, de situatie op de vastgoedmarkt. Zaken die direct of indirect invloed hebben op onze manier van werken. Binnen die ontwikkelingen zijn wij ook dit jaar in staat geweest om een stabiele factor binnen de monumentensector te blijven.

Als het om de Nederlandse monumenten gaat, zien wij dat het draagvlak onder de bevolking groot is, dat er ondernemerschap, betrokkenheid en samenwerking nodig is om de monumenten ook in de toekomst in stand te houden. Dat geldt zeker voor bijzondere panden, die een nieuwe bestemming nodig hebben. Naast herbestemming speelt ook duurzaamheid een grote rol.

Bij de totstandkoming van ons ondernemingsplan hebben wij door middel van een aantal 'ronde tafel gesprekken' met experts een beeld geschetst van de belangrijkste trends en ontwikkelingen binnen de monumentenzorg, maar ook op het vlak van wonen, werken en winkelen, (woning)financiering en organisatieontwikkeling. Wij schetsten hieruit een aantal 'impactvolle veranderingen voor monumentenzorg en financiering':

- Het draagvlak voor monumenten bij overheden is in het algemeen erg groot. Discussie over de monumentenstatus, waar de overheid wel en niet stimuleert, wordt de komende jaren vooral op lokaal en regionaal niveau actief gevoerd. Financiële middelen worden met name beschikbaar gesteld wanneer er voldoende kennis aanwezig is, de economische en maatschappelijke toegevoegde waarde van monumenten wordt onderkend en de eigenaar/initiatiefnemer bereid is een substantiële eigen bijdrage te leveren.

- Financiële ondersteuning van overheden bij herbestemmingen blijft essentieel. Er wordt echter een groter aandeel in de financiering verwacht van private partijen. Uitbreiding van het bestaande (financierings)netwerk is noodzakelijk om de financiering rond te krijgen.
- De kennisbehoefte bij (potentiële) eigenaren of initiatiefnemers is groot. Door samen te werken - ook met vastgoeddeskundigen, architecten en financieel adviseurs - ontstaat voorwaartse en achterwaartse integratie van kennis en netwerken.
- Er blijft behoefte aan bijzonder wonen of werken (in een monument). Deze moeten echter blijven aansluiten op de woon- en werkwensen van eigenaren. Monumenten 'concurreren' als het gaat om comfort, energielasten en betaalbaarheid met andere typen woningen/vastgoed.
- Het toezicht op de werkwijze van financiële instellingen beschermt de (particuliere) aanvragers van financieringen, maar zorgt ook voor een hoger kostenniveau en beperkte marktwerking en maatwerk. De behoefte aan 'life time financial planning' neemt toe, mede door de toenemende eigen verantwoordelijkheid voor de financiële toekomst.
- De behoefte aan financieel inzicht en financiële planning neemt toe. Eigenaren zijn lang niet altijd bereid om het huidige kostenniveau van het financieel advies te betalen. Er wordt daarom gezocht naar alternatieven; zelf uitzoeken, digitaal advies of gedeeltelijk persoonlijk advies.

Ook op deze manier houden wij de ontwikkelingen in de gaten en stemmen wij onze manier van werken hier zo goed mogelijk op af om onze rol te kunnen blijven vervullen.

DOMunder Utrecht 2000 jaar geschiedenis
onder het Domplein #ondergrondseontdekking

Minister Bussemaker opende op 2 juni
DOMunder #Utrecht

Wet- en regelgeving

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De regelgeving rondom het verstrekken van financieringen is de laatste jaren veranderd. Het Restauratiefonds heeft de AFM verzocht om onze organisatie de algehele vrijstelling op grond van artikel 1:20 lid 1 van de WFT te verlenen. Wij zijn hierover in gesprek met de AFM en verwachten de uitspraak in het eerste kwartaal van 2015 te ontvangen.

Nieuwe Erfgoedwet

In het voorjaar van 2015 wordt de nieuwe Erfgoedwet behandeld in de Tweede Kamer. Verschillende wetten rondom de bescherming van ons erfgoed worden geïntegreerd, geüniformeerd en waar mogelijk vereenvoudigd. De positie en taken van het Restauratiefonds worden hierdoor formeel beschreven.

Onderzoeken

Het is belangrijk om een goed beeld te houden van de ontwikkelingen en mogelijkheden, daarom voeren wij zelf regelmatig onderzoeken uit, of participeren wij in onderzoeken van onze partners. In 2014 betrof dit:

Draagvlak voor monumenten

Rondom de Open Monumentendag van 2014 hebben wij onderzoek gedaan onder de Nederlandse bevolking naar het draagvlak voor monumenten. Ruim 80% van de Nederlanders vindt het belangrijk dat monumenten worden behouden. Monumenten hebben een positieve invloed op de aantrekkingskracht van een stad of dorp. Verder is bijna drie kwart van de Nederlanders bezorgd over de leegstand, achteruitgang of zelfs het verdwijnen van monumenten. Het feit of voornemen dat gemeenten, provincies en rijksoverheid geld besteden om monumenten te behouden wordt als positief ervaren.

Evaluatie Restauratiefondsplus-hypothek

Het ministerie van OCW stelt vanaf 2012 in zes jaar totaal 103 miljoen euro beschikbaar voor het verstrekken van Restauratiefondsplus-hypotheek. In 2014 is de nulmeting 'Evaluatie Restauratiefondsplus-hypothek' succesvol afgerond en aan de

minister aangeboden. Met dit onderzoek wordt de nut en noodzaak van dit instrument verder verkend. De eerste conclusies geven aan dat de beleidsdoelstelling van het ministerie wordt behaald. Het aantal monumenten in slechte staat neemt af. In veel gevallen is de financiering ingezet voor herbestemming, in een aantal gevallen blijft de functie gelijk. De maatschappelijke effecten zijn niet altijd uit te drukken in euro's. Wel is er een relatie tussen de reden waarom de financiering is aangevraagd en de manier waarop de middelen zijn besteed. Cultureel waardevolle objecten blijven behouden, extra investeringen leiden tot een toename van de (markt)waarde en de aantrekkelijkheid van het gebied waarin het monument staat neemt in bijna alle gevallen toe (toerisme, veiligheid en leefbaarheid). In 2017 worden de definitieve onderzoeksresultaten gepresenteerd.

Benchmark duurzaamheid

Het ministerie van OCW gaat de komende twee jaar beleid ontwikkelen om de monumenten(sector) aan te laten sluiten bij de ambities uit het SER-energieakkoord. Het ministerie is daarom gestart met een benchmark onderzoek naar het energieverbruik in monumenten en de factoren die dit beïnvloeden. Momenteel is er nog weinig bekend over de energieprestatie van monumenten ten opzichte van de totale woningmarkt. Verduurzaming van monumenten is een uitdaging, omdat ingrepen door cultuurhistorische waarden worden beperkt. De resultaten van het onderzoek vormen de basis voor de keuze voor de juiste stimuleringsmaatregelen met betrekking tot de verduurzaming van monumenten. Wij onderstrepen het belang van dit onderzoek en hebben daarom zitting in de begeleidingscommissie.

Brim monitor

In 2012 is de instandhoudingsregeling (Brim) herzien. De wens vanuit het veld en de politiek was om de regeling in de eerste zesjaars periode hetzelfde te houden. In deze periode worden gegevens verzameld en geanalyseerd om te bezien of de regeling na 2018 moet worden aangepast. De monitor wordt uitgevoerd door de projectgroep 'Brim monitor' waarin het ministerie van OCW en het Restauratiefonds zijn vertegenwoordigd.

Herbestemmingsopgave

Nederland heeft nog altijd te maken met een overschot aan gebouwde vierkante meters. Dat geldt ook voor een aantal specifieke categorieën monumenten, zoals boerderijen, industriële gebouwen en kerken. Inmiddels is het voor iedereen duidelijk dat een nieuwe bestemming voor een monument de mogelijkheden tot behoud ervan enorm kan vergroten. Een succesvolle herbestemming heeft ook (economische) meerwaarde voor de omgeving. Er is geen standaard oplossing voor een herbestemming, ook niet voor de financiering ervan. Onze ervaring met de financiering van succesvolle herbestemmingen wordt echter steeds groter. Het zijn vaak langdurige processen, waarbij onze rol van doorslaggevende betekenis kan zijn. Door in een vroegtijdig stadium in contact te komen met initiatiefnemers en stakeholders, neemt de succeskans toe.

Agenda 'Toekomst Religieus Erfgoed'

Ons religieuze erfgoed kent haar specifieke kenmerken en problemen. Het draagvlak is groot, het voortbestaan van kerken en kloosters is echter zeker niet vanzelfsprekend. Aan de Agenda 'Toekomst Religieus Erfgoed' wordt deelgenomen door een groot aantal betrokken organisaties. Zeven werkgroepen behandelen alle aandachtspunten en kansen in relatie tot ons religieus erfgoed. Van mogelijk gebruik en exploitatie, wet- en regelgeving, tot financiering en communicatie. Het Restauratiefonds is voorzitter van de werkgroep 'gebruik, exploitatie en financiën'. Deze werkgroep levert een toegankelijke 'gereedschapskist' voor (toekomstige) eigenaren van religieus erfgoed, die het gebruik, exploitatie en financiering zullen ondersteunen en stimuleren.

Duurzaamheid

Duurzaamheid van monumenten is door ons op verschillende manieren opgepakt. Aan de beleidsmatige kant, door samen te werken met overheden om duurzame investeringen te stimuleren en te financieren. Zo werd samen met de gemeente Utrecht een revolverend fonds opgezet, dat specifiek wordt ingezet om duurzame investeringen van monumenten in deze stad tegen lage rente te financieren. Aan de zijde van de eigenaar zien wij dat zij vooral behoefte hebben aan betrouwbare en praktische informatie over duurzame investeringen

in hun monument. Wij delen die informatie daarom op verschillende manieren en via verschillende communicatiekanalen. Door samenwerking met 'Stichting De Groene Grachten' – een initiatief in de gemeente Amsterdam dat zich met name richt op verduurzaming van historische panden - kunnen wij de kennis die bij deze organisatie aanwezig is delen met eigenaren waarmee wij in contact komen over restauratie en verduurzaming van hun monument.

Contracten met ministerie van OCW

De samenwerking met het ministerie van OCW is vastgelegd in verschillende contracten. In 2014 hebben wij gezamenlijk een constructieve inspanning geleverd om te komen tot een overzichtelijke set van contracten waarin alle hernieuwde afspraken worden vastgelegd. Het is de verwachting dat dit in het eerste kwartaal van 2015 wordt afgerond.

Evaluatie decentralisatie Brim middelen (IPO/OCW).

In 2012 werd overeengekomen dat per jaar 20 miljoen euro aan beschikbare restauratiegelden via de provincies wordt ingezet. Deze middelen worden verdeeld op basis van een vooraf vastgestelde sleutel. Na twee jaar is deze werkwijze geëvalueerd. Het Restauratiefonds had zitting in de begeleidingscommissie. Belangrijkste conclusies zijn dat er meer geld beschikbaar is gekomen (door de verdubbeling door de provincies), dat de betrokkenheid is vergroot en dat er behoorlijke verschillen zijn in beleid en werkwijze.

4.2 Markt- en productontwikkeling

In 2014 hebben de bestaande producten en diensten van het Restauratiefonds hun weg naar monumenteigenaren gevonden (zie ook hierna). Uit een aantal nieuwe fondsen die in 2013 zijn opgezet of verbreed (Moerdijk, Utrecht, Drenthe), zijn in 2014 de eerste leningen verstrekt.

Begin 2014 startte het Gelders Monumentenfonds; een samenwerking tussen het Restauratiefonds en de provincie Gelderland. Dit fonds (6 miljoen euro) werd in haar eerste jaar direct een succes, mede door

de grote betrokkenheid van de provincie en de brede doelstellingen van het fonds, waardoor investeringen in onderhoud, duurzaamheid en herbestemming kunnen worden gefinancierd.

Dit jaar werd extra geld beschikbaar gesteld in reeds lopende fondsen, zoals door de provincie Noord-Holland (600.000 euro), provincie Friesland (500.000 euro) en de gemeenten Leeuwarden (650.000 euro) en Utrecht (1.000.000 euro). Hierdoor kunnen meer monumenteigenaren in deze stad of provincie gebruik maken van de laagrentende financieringsfaciliteiten.

In 2014 zijn verkennende gesprekken gevoerd met het ministerie van OCW over de verduurzaming van monumentale schoolgebouwen. Ook is met de Nederlandse Aardolie Maatschappij gesproken over de mogelijke inzet van een revolverend fonds bij de restauratie van monumenten die beschadigd zijn door de aardbevingen in de provincie Groningen.

4.3 Restauratie- en instandhouding van rijksmonumenten

Restauratiefonds-hypotheken

Onze inspanning richting eigenaren van rijksmonumenten is onverminderd groot geweest. Dit 'vertrouwde' product kent een grote continuïteit. Eigenaren weten waar ze aan toe zijn. Het financieringsvolume dit jaar bedroeg ruim 26 miljoen euro, net iets hoger dan begroot. Bij deze Restauratiefonds-hypotheken financierden wij bij een groot aantal restauraties (63%) ook een deel van de overige investeringskosten met een lening met een marktconforme rente (24 miljoen euro). De combinatie van laagrentende leningen uit het Revolving Fund en marktconforme financieringen blijkt voor veel eigenaren zeer effectief en aantrekkelijk te zijn.

Het tekort dat in eerdere jaren is ontstaan in het Revolving Fund voor Restauratiefonds-hypotheken bedraagt nog steeds ongeveer 13 miljoen euro. Om dit tekort niet verder op te laten lopen is in 2013 met het ministerie van OCW afgesproken dat het verschil in de financieringsproductie ten opzichte van de revolverende werking drie jaar lang wordt gedekt door een jaarlijkse dotatie van maximaal 3 miljoen euro.

Deze dotatie wordt toegekend als de financieringsproductie van Restauratiefonds-hypotheek hoger is dan de revolverende werking (in 2013, 2014 en 2015). Door de toegezegde dekking van maximaal 3 miljoen euro konden wij in 2014 volledig aan de vraag naar Restauratiefonds-hypotheek voldoen. Door het verhoogde volume van extra aflossingen hoeven wij over 2014 geen extra aanspraak te maken op de toegezegde dekking van het ministerie van OCW.

Het is van belang om te melden dat de totaal door de overheid geïnvesteerde euro's – als toevoeging aan ons Revolving Fund – vanaf 2014 voor de derde keer worden ingezet als Restauratiefonds-hypotheek. Dit 'ronddraaiende geld' wordt via het Restauratiefonds dus duurzaam ingezet voor het in stand houden van onze rijksmonumenten.

Restauratiefondsplus-hypotheek

In 2014 is dit product 'volwassen' geworden. Via (netwerk)bijeenkomsten, presentaties en contacten met partners zijn wij in contact gekomen met veel initiatiefnemers. Het proces om te komen tot een succesvolle herbestemming is ingewikkeld en tijdrovend. De termijn van het effect van onze inspanningen is daarom soms moeilijk in te schatten. Het is echter duidelijk dat de behoefte aan een dergelijk financieringsinstrument groot is. Dit uit zich in het bedrag aan reserveringen en uitstaande offertes aan het einde van 2014 (ongeveer 15 miljoen euro). Het totale investeringsvolume wordt geschat op 140 miljoen euro.

In 2014 werd voor ruim 18 miljoen euro aan Restauratiefondsplus-hypotheek verstrekt. Hierdoor is er in drie jaar voor bijna 42 miljoen euro aan leningen verstrekt. In veel gevallen biedt een laagrentende Restauratiefondsplus-hypotheek andere banken en investeerders vertrouwen en zekerheid en leidt dit tot nieuwe mogelijkheden voor initiatiefnemers. Het instrument vormt een belangrijke schakel in het vaak langdurige herbestemmingsproces. Naast behoud van cultureel erfgoed heeft een geslaagde herbestemming ook maatschappelijke meerwaarde voor de omgeving. Denk aan effecten op de leefbaarheid, veiligheid en identiteit van gebieden die niet in harde euro's zijn uit te drukken.

Subsidie voor rijksmonumenten

Naast het verstrekken van financieringen betaalt het Restauratiefonds ook subsidies uit voor rijksmonumenten. In 2014 hebben wij in totaal voor circa 80 miljoen euro aan nieuwe subsidiebeschikkingen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed ontvangen. Het merendeel (76 miljoen euro) betreft instandhoudingssubsidie (BRIM) die in 2013 en 2014 is aangevraagd. Circa 37 miljoen euro van deze ontvangen beschikkingen betrof beschikkingen uit 2013 die pas in 2014 aan het Restauratiefonds zijn aangeleverd en 40 miljoen euro betreft beschikkingen die in 2014 zijn aangevraagd. Het restant (3,3 miljoen euro) bestaat uit herbestemmingsregelingen voor plankosten en voor het wind- en waterdicht maken van monumenten. In 2014 zijn door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed ruim 2.077 nieuwe beschikkingen afgegeven (2013: 2.500).

Subsidie uitbetaling

Het Restauratiefonds heeft in 2014 voor 37.644.000 euro aan Brim subsidie uitbetaald (2013: 42.254.000 euro) en voor 25.313.000 euro aan overige rijkssubsidies (2013: 50.450.000 euro). In diezelfde periode heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 79.392.000 euro gestort ten behoeve van de uit te betalen subsidies (2013: 83.792.000 euro). Hierdoor is het saldo van nog uit te betalen subsidies met 16.435.000 (2013: 5.130.000 euro) euro afgenomen. Naar verwachting neemt het saldo van de nog uit te betalen subsidie de komende jaren verder af.

Besluit rijkssubsidieering instandhouding monumenten (Brim)

In 2014 zijn in het kader van deze regeling bijna 1.800 beschikkingen ontvangen. Het totale budget in de regeling is 48,5 miljoen euro, waarvan we reeds 40 miljoen euro aan beschikkingen ontvangen hebben. Het Restauratiefonds heeft met het ministerie van OCW en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed afgesproken, dat eigenaren, zodra zij een beschikking ontvangen hebben, gebruik kunnen maken van een bevoorschottingsfaciliteit naar gelang het werk wordt uitgevoerd. Het gaat hierbij om het hele beschikte bedrag voor de planperiode van zes jaar. Hiermee is de regeling voor eigenaren veel toegankelijker en gebruiksvriendelijker, doordat de uitvoering

van het geplande onderhoud niet meer afhankelijk is gesteld van het jaarlijks beschikbaar komen van subsidie.

4.4 Restauratie van gemeentelijke en provinciale monumenten

Het Restauratiefonds financiert ook provinciale monumenten, gemeentelijke monumenten, beeldbepalende panden in beschermde stads- en dorpsgezichten. Wij werken hierbij samen met gemeenten, provincies en particuliere organisaties.

Cultuurfondsen voor Monumenten

Het Restauratiefonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds namen ruim tien jaar geleden het initiatief om de financiële mogelijkheden te verruimen voor het behoud van gemeentelijke en provinciale monumenten en van beeldbepalende panden in beschermde stads- en dorpsgezichten. Sinds 2005 zijn negen provinciale Cultuurfondsen actief: in Friesland, Gelderland, Groningen, Noord-Brabant, Noord-Holland, Overijssel, Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland. Deze fondsen worden mede gevoed door provincies, gemeenten, VSBfondsen, corporaties, en andere (monumenten)organisaties. Uit de Cultuurfondsen voor Monumenten worden laagrentende leningen verstrekt. In 2014 zijn 25 Cultuurfonds-hypotheken verstrekt voor een bedrag van 2 miljoen euro. Inmiddels is vrijwel het gehele beschikbare bedrag in de Cultuurfondsen voor Monumenten (29 miljoen euro) uitgezet in leningen. Uit de dagelijkse ervaringen en de registratie van belangstellenden via onze website weten wij dat de behoefte aan financiële ondersteuning bij eigenaren van gemeentelijke en provinciale monumenten nog steeds groot is. Het is daarom belangrijk dat deze groep eigenaren (financieel) kan worden ondersteund en gestimuleerd om hun monument te onderhouden of restaureren.

Regionale Restauratiefondsen

Samen met een aantal gemeenten en provincies heeft het Restauratiefonds eigen 'Regionale Restauratiefondsen' opgericht. Een eigen revolverend fonds, waaruit de gemeente of provincie

laagrentende leningen kan toekennen aan eigenaren van gemeentelijke en provinciale monumenten. Het Restauratiefonds zorgt daarna voor het beoordelen, verstrekken en beheren van de leningen. In totaal zijn er nu twaalf decentrale overheden met een eigen revolverend fonds, waarvan negen gemeenten: Amsterdam, Bergen, Deventer, Dordrecht, Leeuwarden, Moerdijk, Rotterdam, Schiedam en Utrecht, en de drie provincies Drenthe, Gelderland en Noord-Holland. In 2014 werden uit deze fondsen 35 leningen verstrekt voor een bedrag van 4,6 miljoen euro.

Overige revolverende fondsen

Fonds 1818, actief in Den Haag en de regio Haaglanden, heeft in samenwerking met het Prins Bernhard Cultuurfonds bij het Restauratiefonds een eigen revolverend fonds ondergebracht. Dit fonds is bestemd voor de restauratie en herbestemming van gemeentelijke monumenten en rijksmonumentale kerken. In de regio Maastricht werkt het Restauratiefonds samen met de Stichting Elisabeth Strouven, die bij het Restauratiefonds ook een eigen revolverend fonds heeft ondergebracht, met name voor de ondersteuning en herbestemming van openbare monumenten. Naast het reeds bestaande Fonds voor Varend Erfgoed, dat in samenwerking met VSBfondsen wordt gevoerd is in samenwerking met het Mondriaan Fonds, het Fonds voor Mobiel Erfgoed opgericht. Het ministerie van OCW heeft hiertoe een miljoen euro toegevoegd aan het Revolving Fund. Uit dit fonds kunnen Mobiel Erfgoed-leningen worden verstrekt aan eigenaren van mobiel erfgoed. De uitvoering vindt plaats in samenwerking met de Mondriaan Stichting. Deze stichting fungeert als loket en verzorgt de beoordeling en toekenning.

Subsidie-op-termijn

De nieuwe fiscale regels hebben ervoor gezorgd dat dit product (een aflossingsvrije lening) fiscaal niet meer aantrekkelijk is voor particuliere eigenaren en is daarmee afgebouwd. Subsidie-op-termijn is feitelijk een mengvorm van subsidie en financiering en wordt met name toegepast bij stadsvernieuwing. De gemeente verstrekt op termijn (veelal na 15 jaar) een subsidie aan de eigenaar. De eigenaar

kan voor de tussenliggende periode gebruikmaken van een aflossings-vrije lening van het Restauratiefonds. De lening wordt uiteindelijk door de eigenaar afgelost met de subsidie die beschikbaar komt.

4.5 Communicatie en kennisdeling

Het Restauratiefonds wil monumenteigenaren zo goed mogelijk informeren over de financiering van de restauratie en het onderhoud in de meest ruime zin van het woord. Voorlichting wordt door het Restauratiefonds op verschillende manieren gegeven. Dagelijks beantwoordt het Restauratiefonds veel vragen van (potentiële) monumenteigenaren en professionals.

Ons magazine InDetail, dat twee keer per jaar verschijnt, heeft 5.200 abonnees. Mede door gerichte acties rondom de Erfgoedfair in juni en een breder verspreid decembern timer steeg het aantal abonnees in dit jaar met 900.

Digitale communicatie neemt een steeds belangrijkere plaats in. Onze website is daarin nog steeds het belangrijkste kanaal (70.000 unieke bezoekers), maar ook via sociale media zijn wij dagelijks in contact met onze doelgroepen.

Daarnaast blijft persoonlijk contact natuurlijk van groot belang. Wij zijn aanwezig op relevante bijeenkomsten en organiseren deze zelf ook. In 2014 gaven wij weer veel voorlichting 'op locatie', met name in samenwerking met gemeenten. Op deze manier informeren wij eigenaren over beleidsmatige en financiële zaken.

Monumenten.nl

Monumenten.nl is de overkoepelende informatiebron binnen de monumentenzorg. De website richt zich met name op eigenaren van monumenten, met informatie over het in stand houden van hun pand. Daarnaast wil de website iedereen die beroepsmatig betrokken is bij monumenten van dienst zijn. Uiteraard is de informatie ook toegankelijk voor iedereen die geïnteresseerd is in monumenten in de breedste zin van het woord. Monumenten.nl is een samenwerking tussen de

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het Restauratiefonds. Het aantal (unieke) bezoekers op de website Monumenten.nl bedroeg in 2014 ongeveer 98.000.

De samenwerking met de nieuwsvoorziening vanuit 'de Erfgoedstem' is in 2014 gecontinueerd. De Erfgoedstem is een onafhankelijk geproduceerde digitale nieuwsbrief die wekelijks met actueel nieuws een breed overzicht geeft van wat er gaande is in de erfgoedwereld. Een initiatief van meerdere erfgoedinstellingen, waaronder het Restauratiefonds. Ruim 7.700 geïnteresseerden (eigenaren, overheden, professionals) ontvangen wekelijks deze nieuwsbrief.

Restauratiefonds.nl

Door goed vindbaar te zijn via zoekmachines, samen te werken met andere (monument)organisaties en de inzet van gerichte campagnes, is de inhoud van onze website de start van veel (nieuwe) klantcontacten, zowel voor eigenaren als professionals. In 2014 waren de off- en online campagnes gericht op eigenaren met aankoop- of restauratieplannen, maar ook met specifieke (professionele) doelgroepen, zoals makelaars en ambtenaren monumentenzorg. In december keken wij in ons digitaal jaaroverzicht met gericht beeldmateriaal terug op 2014. Al deze inspanningen hebben niet alleen geresulteerd in 70.000 bezoekers op onze website, maar ook in veel nieuwe abonnees op onze maandelijks digitale nieuwsbrief. Eind 2014 waren dat er 7.400.

RestauratieWijzer

Met de RestauratieWijzer begeleiden wij de eigenaar van een rijksmonument in een vroeg stadium bij de financiële en procesmatige aspecten van het restauratieproject. Bijvoorbeeld met een stappenplan en globale berekeningen of een eigenaar de financiële lasten van een restauratie kan dragen. Om de drempel voor eigenaren verder te verlagen is deze dienst in 2014 gratis geworden. In 2014 werden 331 (potentiële) eigenaren klant van de RestauratieWijzer. Dat is een forse stijging ten opzichte van 2013 (175). Van de nieuwe aanvragers zit het grootste deel (ruim 80%) in een aankoop situatie. Juist op dat moment is er grote behoefte aan goede en snel

beschikbare informatie en ondersteuning. Ongeveer de helft van deze klanten besluit uiteindelijk niet over te gaan tot aankoop, bijvoorbeeld omdat de lasten voor de restauratie te hoog worden. Daarmee zijn veel potentiële monumenteigenaren behoed voor een 'valkuil'. Eind 2014 maakten ruim 505 klanten gebruik van de RestauratieWijzer (2013: 358). De RestauratieWijzer kreeg in 2014 een gemiddeld klanttevredenheidcijfer van 8,3 (2013: 8,2).

Opleidingen en cursussen

De cursusactiviteiten van Erfgoed in de Praktijk en de Erfgoed Academie zijn per 1 januari 2013 'formeel' ondergebracht bij de Victor de Stuers-stichting. Het Restauratiefonds neemt deel aan de programma-commissie en verzorgt de organisatie, administratie en communicatie van de cursussen 'Erfgoed in de praktijk' en de leergang 'Erfgoedfilosofie'.

Evenementen en publiciteit

Ook in 2014 waren wij partner van de Open Monumentendag. Dit was zichtbaar rondom de officiële start in Lelystad. In de postercampagne die door ons is opgezet, konden eigenaren via een digitale applicatie een poster bestellen met eigen beeld en tekst. Met enthousiasme kondigden ruim 900 eigenaren en liefhebbers van monumenten via de poster de openstellingen op Open Monumentendag aan. Het Nationaal Monumentencongres in Haarlem had als thema 'Ziel en Zakelijkheid; ondernemen en monumenten' en trok ook dit jaar meer dan 600 deelnemers. In plenaire presentaties en fringemeetings werd gesproken, geïnspireerd en gediscussieerd naar aanleiding van dit thema. Het Restauratiefonds is één van de initiatiefnemers, naast de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Federatie Instandhouding Monumenten en BOEi.

Het Restauratiefonds-compliment werd door voorzitter Albertine van Vliet uitgereikt aan Joyce Ras, medewerker Cultuurhistorie van de gemeente Winterswijk. Het Restauratiefonds-compliment heeft als doel om aandacht te geven aan personen of initiatieven die een positieve bijdrage hebben geleverd aan de monumentenzorg in Nederland.

Ook werd in 2014 voor de eerste keer de Pieter van Vollenhovenprijs uitgereikt. Liesbeth en Jørgen van der Pot ontvingen de prijs voor de succesvolle herbestemming van het Huis van Bewaring in Almelo. Deze jaarlijkse prijs wordt uitgereikt door prof. mr. Pieter van Vollenhoven aan eigenaren die op bijzondere wijze hun nek hebben uitgestoken bij het herbestemmen van een monument.

We hebben geparticipeerd in diverse grote en kleinere voorlichtings-bijeenkomsten en netwerkmomenten, vaak in samenwerking met gemeenten. Met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed organiseerden wij een informatiedag in Amersfoort, waar 140 initiatiefnemers en adviseurs van herbestemmingen naartoe kwamen. De door ons georganiseerde inspiratiebijeenkomst 'Her-be-stem-men' voor initiatiefnemers van een herbestemming in de ledenlokalen van Artis werd enthousiast ontvangen door de 60 betrokkenen.

Klanttevredenheid

Wij vinden het belangrijk om feedback te ontvangen op onze dienstverlening. Om die reden voeren wij doorlopend klanttevredenheidsonderzoek uit. Dit onderzoek wordt door een extern bureau uitgevoerd en de resultaten zijn terug te lezen op onze website. In 2014 namen in totaal 155 klanten deel aan het onderzoek, direct na de afronding van de restauratie. De belangrijkste reden om te kiezen voor een financiering bij het Restauratiefonds is nog steeds; de lage rente. Als sterkste punt van het Restauratiefonds wordt onze kennis genoemd. De waardering voor het Restauratiefonds werd vertaald in het rapportcijfer 8,7. Dit is een heel stabiele beoordeling, die maar weinig schommeling kende in de afgelopen jaren. De score op Bereikbaarheid, Advies, Communicatie en samenwerking blijft ook onverminderd hoog. Wij kunnen de conclusie trekken dat de algemene tevredenheid van onze klanten nog steeds hoog is.

4.6 Algemeen beheer en bedrijfsvoering

Uitvoering activiteiten door Fondsenbeheer Nederland

Evenals voorgaande jaren zijn alle operationele activiteiten voor het Restauratiefonds uitgevoerd door Fondsenbeheer Nederland. Voor de

werkzaamheden bij het Restauratiefonds waren per 31 december 2014 47,8 fte ingezet (inclusief alle ondersteunende diensten en externe medewerkers). De toename van het aantal fte ten opzichte van 2013 (42,0 fte) is een gevolg van de groei van onze activiteiten en investeringen in de ondersteunende bedrijfsfuncties (Compliance, Accounting, Controlling & Treasury). De toename in fte is deels tijdelijk als gevolg van extra inzet bij projecten en vervanging tijdens ziekte en deels structureel door de autonome groei van het bedrijf.

In de eerste helft van 2014 zijn een hoofd Bedrijfsvoering en een senior Treasurer benoemd. Hiermee zijn twee kernfuncties binnen Fondsenbeheer Nederland ingevuld. Daarnaast hebben binnen Fondsenbeheer in 2014 versterkingen plaatsgevonden in de bezetting van Compliance en Juridische Zaken.

Fondsenbeheer Nederland (verder genoemd Fondsenbeheer) maakt onderdeel uit van de Rabo Vastgoedgroep, een 100% dochter van de Rabobank. Via Fondsenbeheer stelt de Rabo Vastgoedgroep haar expertise van vastgoed (ontwikkeling, financiering en management) beschikbaar aan het Restauratiefonds. Fondsenbeheer biedt dergelijke faciliteiten, zonder winstoogmerk, ook aan andere fondsen.

Dankzij deze organisatievorm worden belangrijke synergievoordelen behaald. De dienstverlening van Fondsenbeheer is contractueel vastgelegd in een managementovereenkomst. Het waarborgen van het onafhankelijk opereren van het Restauratiefonds ten opzichte van Fondsenbeheer is één van de belangrijkste aspecten van deze overeenkomst. In samenhang met deze managementovereenkomst werken het Restauratiefonds en Fondsenbeheer samen via de methodiek van kostendeling. Fondsenbeheer gaat via deze methodiek verplichtingen aan (bijvoorbeeld voor personeel, huisvesting, kantoor, automatisering en dergelijke) voor rekening en risico van het Restauratiefonds en de andere fondsen waarmee Fondsenbeheer soortgelijke overeenkomsten heeft gesloten. Voordeel van deze werkwijze is onder andere dat de verrekening van deze onderling gedeelde kosten vrij van btw is. Deze regeling is per 1 juli 2014 overgegaan in een andere wijze van kostendeling, waarbij vanuit

Blijdorp Rotterdam Wilde dieren in
monumentale panden #DiergaardeBlijdorp

Blijdorp Rotterdam Restauratie leeuwenverblijf
in volle gang #financieringRestauratiefonds

Fondsenbeheer de kosten inclusief btw (moeten) worden doorbelast. In samenspraak met fiscaal specialisten zijn alternatieven onderzocht en is het de verwachting dat medio 2015 de koepelvrijstelling voor de btw (weer) kan gaan gelden.

In 2014 is een strategische heroriëntatie gestart met betrekking tot Fondsenbeheer en de fondsen. Er is besloten tot de verdere uitwerking van een voorkeursscenario. Dit voorkeursscenario bestaat uit een verzelfstandiging van Fondsenbeheer. Verdere noodzakelijke besluitvorming en definitieve invulling van dit scenario vindt plaats in 2015. Eind 2014 zijn voorbereidende werkzaamheden opgestart, die uitgaan van de mogelijkheid dat dit scenario in 2015 wordt gerealiseerd.

Wet- en regelgeving

Een deel van de activiteiten van het Restauratiefonds valt onder de werking van de Wet financieel toezicht (onderdeel 'bankstatus'), echter hiervoor is van De Nederlandsche Bank een ontheffing ontvangen. De activiteiten waarvoor ontheffing is verkregen, betreffen specifiek zogenaamde niet-professionele partijen die bij het Restauratiefonds gelden aanhouden. Bij banken is op dergelijke gelden het depositogarantiestelsel van toepassing. Deze ontheffing is door De Nederlandsche Bank in 2006 verleend. Deze ontheffing is mede mogelijk door de onderliggende garanties van de Rabobank. De Nederlandsche Bank (DNB) heeft in september 2012 het Restauratiefonds onverkort te kennen gegeven dat deze ontheffing opnieuw voor drie jaar is verlengd. Aan de in deze ontheffing gestelde voorwaarden is in 2014 voldaan.

Deze voorwaarden behelzen onder meer:

- De som van de bij het Restauratiefonds, door niet-professionele partijen, aangehouden gelden, mag maximaal 3% van de totale toevertrouwde middelen bedragen. Per 31 december 2014 was dit percentage 0,00% (eind 2013 0,01%).
- Het bedrag van de door niet-professionele partijen bij het Restauratiefonds aangehouden middelen bedroeg per 31 december 2014 nihil (2013: 65.671 euro). Dit bedrag moet worden gedekt door een bancaire garantstelling. Deze garantstelling is afgegeven door

de Coöperatieve Central Raiffeisen-Boerenleenbank B.A. (Rabobank) voor een (maximum) bedrag van 20 miljoen euro. Het Restauratiefonds heeft in 2014 aan al deze voorwaarden voldaan.

Accounting, Controlling & Treasury

De afdeling Accounting, Controlling & Treasury heeft een dienstverlenende rol. Daarnaast vervult deze afdeling steeds meer een initiërende en beleidsondersteunende rol, gericht op het in control zijn en blijven van het Restauratiefonds. Binnen de afdeling Accounting, Controlling & Treasury worden de financiële administratie (Accounting) evenals de controlling en treasury-activiteiten voor het Restauratiefonds (uit)gevoerd. Naast alle reguliere werkzaamheden wordt ook veel aandacht besteed aan treasury. De treasury-activiteiten worden uitgevoerd binnen de kaders van het treasury-statuuat van het Restauratiefonds. Dit treasury-statuuat is in 2014 aangepast en opnieuw vastgesteld door het bestuur van het Restauratiefonds. Hoofddlijn van het treasury-statuuat is, dat de treasury-activiteiten een sterk risicomijdend karakter hebben.

Kwaliteitsbewaking

In 2014 is het programma van kwaliteitsbewaking gecontinueerd. Hierbij wordt door niet direct bij het uitvoeringsproces betrokken externe medewerkers van Accon AVM stelselmatig beoordeeld of de werkzaamheden voldoen aan de daaraan te stellen eisen; juiste, volledige en tijdige naleving van procedures en werkinstructies. Hiermee wordt de kwaliteit van de dienstverlening vastgesteld en wordt een aanzet tot verbetering gegeven. Het programma van kwaliteitsbewaking wordt in goed overleg met de externe accountant opgesteld.

Risicomanagement

In 2014 is het risicomanagement verder vormgegeven. Zo zijn bijvoorbeeld de risicoanalyses geactualiseerd en is een risicocommissie ingesteld binnen Fondsenbeheer, waar de vraagstukken van vooral risk en compliance beleidsmatig worden behandeld. Alle werkzaamheden die Fondsenbeheer voor het Restauratiefonds verricht, gebeuren voor rekening en risico van het fonds. Fondsenbeheer

draagt bij de uitvoering van haar activiteiten er zorg voor dat dit gebeurt volgens de afgesproken richtlijnen, zoals door de fondsen vastgesteld. Transparantie en integriteit zijn daarbij kernbegrippen. Op alle activiteiten vindt interne controle op de onderkende operationele risico's plaats. Daarnaast worden periodiek audits uitgevoerd op verzoek van Fondsenbeheer, door zowel Internal Audit van Rabo Vastgoedgroep als door externe accountants (Deloitte voor de fondsen en Ernst & Young voor Fondsenbeheer). In 2014 zijn onder meer interne audits uitgevoerd op het gebied van:

- Customer Due Diligence (CDD)
- Treasury
- ICT

De audit met betrekking tot treasury betrof een vervolgaudit vanuit 2013. Hierbij is door Internal Audit vastgesteld dat de openstaande bevindingen vanuit 2013 met betrekking tot treasury adequaat zijn opgevolgd en afgewerkt.

In 2014 heeft er een follow up audit plaatsgevonden op CDD en ICT. De bevindingen die daaruit voort zijn gekomen worden opgepakt.

Informatie en Automatisering

Ook in 2014 vindt de geautomatiseerde ondersteuning van het merendeel van de activiteiten van het Restauratiefonds plaats met behulp van het systeem SF2000 in combinatie met het CRM-pakket Scope en het digitaal archiefsysteem Xtendis. Via deze applicaties wordt het proces van rekening-courantverhoudingen en het verstrekken en beheren van financieringen ondersteund.

Eind 2014 is een nieuw ICT meerjarenplan gepresenteerd, gebaseerd op de uitgangspunten voor Fondsenbeheer en de fondsen, zoals verwoord in het voorkeursscenario voor verzelfstandiging. Hierin zijn de ambities van de fondsen vertaald in benodigde ICT aanpassingen. Deze aanpassingen vereisen nieuwe investeringen in ICT. Afhankelijk van de definitieve besluitvorming van de strategische heroriëntatie van Fondsenbeheer worden deze investeringen in 2015 concreet.

Juridische zaken en compliance

Met de beschikbaarheid van een bedrijfsjurist en een compliance-vertegenwoordiger is de aanwezigheid van specifieke juridische bancaire kennis, als ook de kennis van vastgoedontwikkeling en compliance geborgd. Deze eenheid van Fondsenbeheer vormt daarmee een vraagbaak en klankbord voor het management van het Restauratiefonds.

Productgoedkeuringsproces

Fondsenbeheer heeft een productgoedkeuringsbeleid in lijn met het beleid van Rabo Vastgoedgroep. Producten worden pas op de markt gebracht of gedistribueerd na een zorgvuldige afweging van de risico's en zorgvuldige toetsing van relevante aspecten, waaronder zorgplicht.

Ontwikkelingen governance en wet- en regelgeving

De in 2007 vastgestelde (bestuurs)reglementen en procuratieregeling zijn in 2014 niet gewijzigd. Voor bijna alle handelingen waarin het Restauratiefonds verplichtingen aangaat dan wel zich jegens derden verbindt, geldt 'het vier-ogen principe'. In 2014 is gewerkt binnen de kaders en volgens deze reglementen (respectievelijk procuratieregeling). De omgeving waarmee het Restauratiefonds en Fondsenbeheer te maken heeft, wordt steeds complexer en formeler van aard. Wij krijgen steeds meer te maken met een omgeving waarin partijen elkaar om rekening en verantwoording vragen en waarin samenwerkingsverhoudingen worden geformaliseerd. Dit vraagt om een stevige inbedding van de planning- en control cyclus en een herijking van governance structuren. Inmiddels zijn beide onderwerpen belegd.

Financieel resultaat

Het resultaat over 2014 is uitgekomen op 2.345.000 euro tegenover een begroot resultaat van 2.563.000 euro. Ten opzichte van 2013 (1.860.000 euro) laat het resultaat een stijging zien van 485.000 euro. Deze toename wordt voor een groot deel verklaard door een lagere dotatie aan de voorziening voor insolventie (-/- 1.135.000 euro).

Incidentele baten en lasten

Het resultaat uit reguliere bedrijfsvoering exclusief incidentele baten en lasten is uitgekomen op ongeveer 4,4 miljoen euro (2013: 5,1 miljoen euro). Incidentele baten en lasten betreffen de dotatie aan voorzieningen voor insolventie en dotatie (of vrijval) aan voorzieningen voor renteswaps. Dit jaar viel 503.000 euro vrij ten laste van de voorziening voor renteswaps.

De dotatie aan voorzieningen voor insolventie is een directe afspiegeling van de ontwikkelingen in de economie en de waardeontwikkeling van de onderpanden en bedroeg in 2014 2,5 miljoen euro.

In 2014 zien wij het aantal klanten met een betalingsachterstand stabiliseren. Ten opzichte van de totale portefeuille aan financieringen in beheer is het percentage leningen met een betalingsachterstand nog relatief beperkt. De daadwerkelijke afboekingen ten laste van de voorziening voor insolventie is over 2014 uitgekomen op 917.000 euro. Het Revolving Fund voor de Restauratiefondsplus-hypotheek is specifiek opgezet om de grotere restauratieopgaven en herbestemmingen financieerbaar te maken. Deze specifieke en unieke monumenten kenmerken zich door een lagere courantheid en beperktere mogelijkheden om alternatieve onderliggende verdienmodellen toe te passen. Bovengenoemde ontwikkelingen hebben weerslag op de dotatie aan de voorziening voor insolventie.

Ontwikkeling bedrijfsopbrengsten

De gerealiseerde bedrijfsopbrengsten ontwikkelen zich volgens verwachting. Voor 2014 zijn de bedrijfsopbrengsten uitgekomen op 12.099.000 euro (2013: 13.037.000 euro). De bedrijfsopbrengsten bestaan uit het renteresultaat op leningen en kasgeld, betaalvergoeding en overige baten.

Het renteresultaat laat een daling zien van 813.000 euro ten opzichte van 2013. Deze daling wordt verklaard door de verkoop van ZERO-leningen tegen marktwaarde in 2013, van rentevorderingen die in 2014, 2015, 2016 en 2017 afliepen. De rentebaten uit hoofde van deze transactie zijn ten opzichte van 2013 ongeveer 1,3 miljoen euro lager uitgekomen in 2014. De financiële vaste activa laten een stijging

zien van ongeveer 33 miljoen euro ten opzichte van 2013, wat een positief effect heeft op het de ontwikkeling van het renteresultaat. De betaalvergoeding en overige baten zijn in lijn met begroting. Ten opzichte van 2013 zijn de baten uit terug te vorderen subsidies 190.000 euro lager uitgekomen. De inkomsten uit terug te vorderen subsidies zijn afhankelijk van de intrekkingen en lagere vaststelling van beschikkingen door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De overige baten bestaan grotendeels uit de behandelingskosten voor het opstellen van offertes voor financieringen.

Bedrijfslasten

De totale bedrijfslasten zijn in 2014 uitgekomen op 9.754.000 euro (2013: 11.177.000 euro). Voor 2014 waren de bedrijfslasten begroot op 9.250.000 euro. De bedrijfslasten bestaan uit de beheerkosten Fondsenbeheer, de overige bedrijfslasten en de incidentele baten en lasten. De stijging in de door Fondsenbeheer doorbelaste kosten is een direct gevolg van de wijziging in het btw regime per 1 juli 2014. Per 1 juli 2014 is de fiscale vrijstelling van btw onder de Kosten-Voor-Gemene-Rekening systematiek komen te vervallen, waardoor btw over de doorbelaste kosten vanuit Fondsenbeheer moet worden berekend. Tegelijkertijd zien wij dat het aantal fte dat het Restauratiefonds afneemt van Fondsenbeheer steeg van 42,0 fte naar 47,7 fte. Ten opzichte van de begroting zijn de kosten met 1.060.000 euro toegenomen. De overige bedrijfslasten zijn 894.000 euro en hiermee 928.000 euro lager uitgekomen dan begroot. Deze afname wordt grotendeels veroorzaakt doordat de projectkosten in 2014 485.000 euro lager zijn uitgekomen dan begroot.

In 2014 zien wij een stijging van de lasten van de bedrijfsactiviteiten als gevolg van de btw die in het tweede halfjaar van 2014 over de kosten is berekend. Voor 2015 is in overleg met de Belastingdienst bepaald dat de koepelvrijstelling voor btw mag worden toegepast, als voldaan wordt aan de voorwaarden hiervoor. Dit zal een drukkend effect hebben op de bedrijfslasten.

Ontwikkeling totale financieringsproductie

In 2014 werd voor 100,1 miljoen euro aan Bouwrekeningen gecontracteerd (2013: 98,6). Het totaalbedrag aan verstrekte leningen bedroeg 91,4 miljoen euro (2013: 90,3). Dit betreft zowel de laagrentende leningen (52,2 miljoen euro) als de aanvullende leningen met een marktconforme rente (39,2 miljoen euro) voor alle monumenten, zowel rijksmonumenten als gemeentelijke en provinciale monumenten. Het percentage klanten dat kiest voor een aanvullende financiering is gestegen. Bijna tweederde van de aanvragers (63%) van een Restauratiefonds-hypothek vroeg ook om een lening met een marktconforme rente (2013: 48%). De investeringsbereidheid van de monumenteigenaar is onverminderd hoog. De mogelijkheid om de gehele restauratie financieerbaar te krijgen met een aanvullende financiering ondersteunt de monumenteigenaar in tijden dat banken terughoudender zijn.

Ontwikkeling en uitzetting van de Revolving Funds

Per 31 december 2014 is de totale omvang van het Revolving Fund (inclusief resultaat 2014) 434 miljoen euro (2013: 412 miljoen euro). Het Revolving Fund bestaat uit twee separaat geadmistreerde Revolving Funds: het Revolving Fund Restauratiefonds-hypothek en het Revolving Fund Restauratiefondsplus-hypothek (2014: 73 miljoen euro). Binnen het Revolving Fund Restauratiefonds-hypothek worden verschillende sub-Revolving funds geadmistreerd

Revolving Fund Restauratiefonds-hypothek

Het Revolving Fund Restauratiefonds-hypotheken heeft per 31 december 2014 een omvang van 362 miljoen euro. Het Revolving Fund wordt gevoed door dotaties vanuit de Rijksoverheid en bestemming van het resultaat (algemene reserve).

Het Revolving Fund Restauratiefonds-hypothek is opgedeeld in een aantal sub-revolving funds:

- Revolving Fund Restauratiefonds-hypothek
- Kerken en Nevenfunctie
- Mobiel erfgoed
- Aandeel derden Revolving Funds
- Antillen

De verstrekte leningen ten laste van dit Revolving Fund bedragen per 31 december 2014 367 miljoen euro. Het fonds kent hierdoor een oververstreking van 5,3 miljoen euro (2013: 12,8 miljoen euro). Het deel wat specifiek beschikbaar is voor de laagrentende Restauratiefonds-hypotheken kent een tekort van 12,0 miljoen euro (2013: 19,8 miljoen euro). De daling is voornamelijk het gevolg van de dotatie van 3 miljoen euro door het ministerie van OCW ter dekking van het tekort 2013 en de toerekening van het resultaat 2014 (1,9 miljoen euro). Het resterende verschil wordt verklaard door de toename in bouwdepots en een afname in de leningenportefeuille. De overige sub-Revolving Funds hebben nog bestedingsruimte van waaruit leningen kunnen worden verstrekt.

Met het ministerie van OCW is de afspraak gemaakt, dat in het geval dat de productie van Restauratiefonds-hypotheken groter is dan de revolverende werking er maximaal 3 miljoen euro per jaar beschikbaar is ter dekking van de overvraag. Deze afspraak is (onder begrotings-voorbehoud) gemaakt voor een periode van drie jaar (2013-2015). Hiermee wordt bewerkstelligd dat naar verwachting voldaan kan worden aan de (te) hoge vraag naar Restauratiefonds-hypotheken zonder het loket te hoeven sluiten. Het tekort neemt als gevolg van deze maatregel niet verder toe. In 2014 heeft het ministerie van OCW in het Revolving Fund Restauratiefonds-hypothek een dotatie van 3 miljoen euro gedaan ter dekking van de overvraag in 2013. De uitdaging voor de toekomst blijft om samen met het ministerie een duurzame oplossing te vinden voor het tekort in de besteedbare middelen.

Revolving Fund Restauratiefondsplus-hypothek

In 2012 heeft het ministerie van OCW de eerste dotatie in het Revolving Fund Restauratiefondsplus-hypothek van 18 miljoen euro gedaan, waarmee een begin is gemaakt met de vorming van een fonds voor niet-woonhuismonumenten. De afspraak is om dit fonds in vijf jaar tijd te laten groeien naar 103 miljoen euro om zodoende een structurele oplossing te bieden voor de financiering van grootschalige restauraties en herbestemmingsprojecten. In 2014 is een dotatie gedaan van 17 miljoen euro in dit Revolving Fund. Hiermee is de totale

De Hallen Amsterdam Voormalige tramremise opent in 2014 haar deuren #geslaagdeherbestemming

dotatie sinds de instelling van het Revolving Fund uitgekomen op 72 miljoen euro. De verwachting is dat er voldoende ruimte is voor het verstrekken van leningen en het afgeven van reserveringen voor leningen in de komende periode. Het aan dit Revolving Fund toe te rekenen resultaat over 2014 (48.000 euro) wordt aan dit fonds toegevoegd (2013: 324.000 euro). De revolverende werking over 2014 is uitgekomen op 1,1 miljoen euro.

Revolverende werking Restauratiefonds-hypotheek

De revolverende werking (inclusief het toegerekende resultaat over 2014) van het Revolving Fund Restauratiefonds-hypotheek is over 2014 uitgekomen op 26.360.000 euro. Op de revolverende werking wordt in mindering gebracht de niet gedekte overvraag van 900.000 euro uit 2013. Belangrijk voor de ronddraaiende werking van het Revolving Fund is de mate waarin er aflossing plaatsvindt op de verstrekte leningen. Bij een schuldrest van 367 miljoen euro aan laagrentende leningen per 31 december 2014 is er voor 24,5 miljoen euro aan aflossingen ontvangen, waaronder een groter aandeel extra aflossingen dan in voorgaande jaren. De totale aflossingen bedragen 6,75% van de portefeuille per eind 2014 (2013: 5,71%).

Financieel Beeld

In 2014 is samen met het ministerie van OCW gekeken naar het verdienmodel voor de komende 5 jaar. Op basis van de nu bekende gegevens is een doorrekening gemaakt van het verdienmodel in een meerjarenprognose. Het financiële beeld van het Restauratiefonds naar de toekomst toe is positief, waarbij de aanname is gemaakt dat het Restauratiefonds in staat zal blijven om groei te blijven realiseren in haar portefeuilles. Daarnaast zien wij dat de leningen portefeuilles nog steeds een stijging laten zien wat een goede indicatie is voor de ontwikkeling van de rentebaten naar de toekomst toe. Voor wat betreft de inkomsten uit subsidies is de verwachting dat deze in de komende jaren verder zullen afnemen. De invoering van het USK en de verschuiving van subsidiëren naar lenen leiden ertoe dat er minder subsidiegelden worden uitbetaald via het Restauratiefonds.

In overleg met het ministerie van OCW zijn afspraken gemaakt over

de dekking van kosten naar de toekomst toe, voor die activiteiten die het Restauratiefonds in opdracht van het ministerie van OCW uitvoert. Hiertoe is in samenwerking met het ministerie van OCW het verdienmodel van het Restauratiefonds nader geanalyseerd. In 2014 zijn de afspraken omtrent het verdienmodel en de dienstverlening nader uitgewerkt, wat heeft geresulteerd in hernieuwde afspraken die naar verwachting in 2015 worden bekrachtigd.

Daarnaast zien wij dat veranderende regelgeving ook invloed heeft op het resultaat van het Restauratiefonds en daarmee de revolverende werking. Eventuele belastingplicht voor de vennootschapsbelasting voor indirecte overheidsbedrijven is hier een voorbeeld van.

Gegeven de ontwikkelingen in de externe omgeving, de strategische heroriëntatie en de investeringen in de bedrijfsvoering en ICT omgeving wordt ook de komende jaren een positief resultaat verwacht. Uitdagingen voor de toekomst blijven het inflatiebestendig houden van de revolverende fondsen, zodat de monumenteigenaar nu en in de toekomst wordt ondersteund.

Het toegenomen risico op wanbetaling als gevolg van de dalende huizenprijzen en economische laag conjunctuur vertaalt zich ook bij monumenteigenaren in oplopende betalingsachterstanden. Met een sterk voorzieningen niveau wordt het risico gemitigeerd, zodat voorziening en de onderliggende risico's in lijn met elkaar bewegen. Op deze wijze blijven de financiële fundamenten van het Restauratiefonds gezond om ook in de toekomst haar belangrijke rol in de monumentenzorg te kunnen blijven vervullen.

De vraag naar financiële producten die het Restauratiefonds aan monumenteneigenaren aanbiedt laat een stijging zien.

De financieringsactiviteiten, zowel laagrentende leningen als marktconforme leningen, leveren een sterke bijdrage aan een financieel gezond Restauratiefonds. In de uitbetaling van subsidiegelden blijven we een sterke en solide partner voor het ministerie van OCW en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Toch neemt de bijdrage van deze activiteit aan het resultaat van het Restauratiefonds af als gevolg van de invoering van het Uniform Subsidie Kader (USK) en de beleidsverschuiving van minder subsidiëren naar meer financieren.

De overvraag in het Revolving Fund en het inflatiebestendig houden van het Revolving Fund blijft onze aandacht verdienen. Hierin werken we nauw samen met onze samenwerkingspartners en de monumentensector.

4.7 Vooruitblik op 2015

In 2015 vieren wij ons 30-jarig bestaan. Op gepaste wijze: trots, zonder uitbundig te zijn. Het is een mooi markeringsmoment om samen te vieren met onze samenwerkingspartners en om hen en onze klanten – nogmaals - te vertellen of te laten zien waar wij (samen) voor staan. Dit zal zich vertalen in een aantal (kleinere) bijeenkomsten en ontmoetingen en extra zichtbaarheid van onze organisatie tijdens bijvoorbeeld de Restauratiebeurs en het Nationaal Monumentencongres.

Werkend vanuit onze misse en visie, zullen wij ons ook de komende jaren hard maken voor ondersteuning van de monumenteigenaren. Voor die eigenaren is continuïteit in onze dienstverlening en een partij die opkomt voor de belangen van de monumentensector zeer belangrijk.

Het is daarom ook goed te constateren dat op verschillende overheidslagen actief wordt bijgedragen aan de instandhouding van monumenten. Enerzijds door regelgeving aan te passen, mee te denken in oplossingen of regels gezond toetsend aan de praktijk toe te passen. Dit ondersteunt het belang van een goede doorlooptijd van het restauratieproces en toekomstbestendig gebruik van het monument. Anderzijds doen overheden dit door kennis en financiële middelen ter beschikking te stellen. Het Restauratiefonds wil daarin een belangrijke rol blijven vervullen. Kennisdeling en het aanbieden van financiële ondersteuning zijn kernactiviteiten van ons fonds. De extra bijdrage vanuit het ministerie van OCW en de vorming van revolverende fondsen door provincies (Gelderland) en gemeenten zijn goede voorbeelden van die actieve bijdrage aan de instandhouding.

Wij moeten ervoor zorgdragen dat monumenteigenaren de weg naar die kennis en (financiële) ondersteuning, en dus naar het Restauratiefonds, blijven vinden. In een veranderende wereld hebben wij laten zien een stabiele factor te kunnen zijn. Dit willen wij ook in 2015 en de daarop volgende jaren waar blijven maken. We hebben hiervoor doelstellingen geformuleerd in ons Ondernemingsplan. Daarin staat ook opgeschreven op welke manier wij die doelstellingen willen behalen. Voor 2015 is de totale productie aan leningen begroot op ruim 92,9 miljoen euro. Hierin is een bedrag begroot van 26 miljoen euro voor het verstrekken van Restauratiefonds-hypotheek en 26 miljoen euro voor het verstrekken van Restauratiefondsplus-hypotheek. Voor de aanvullende financieringen is 33,2 miljoen euro opgenomen in de begroting voor 2015.

Voor 2015 is een resultaat begroot van 1,2 miljoen euro. In de begroting is nog geen rekening gehouden met investeringen in ICT, btw en eventuele kosten van de verzelfstandiging van Fondsenbeheer. Het is van belang om scherpe keuzes te maken en zorg te dragen voor een efficiënte bedrijfsvoering. Wij zijn steeds in staat geweest om doelstellingen te behalen binnen de beschikbare budgetten. Ook de komende jaren blijven wij dit nastreven.

De verdere ontwikkelingen in de Nederlandse economie en binnen de financiële wereld laten zich moeilijk inschatten. Zonder enige concessie te doen aan de kwaliteit van onze dienstverlening en kredietbeoordeling blijft het Restauratiefonds alert op de ontwikkelingen.

5. Bestuur

Samenstelling en mutaties

Het bestuur is het hoogste besluitorgaan en geeft strategische richting aan het Restauratiefonds. Het bestuur telt maximaal negen leden. In principe heeft het bestuur vier geplande vergaderingen per jaar. Aanvullende vergaderingen kunnen op ieder gewenst moment worden belegd.

Het bestuur is als volgt samengesteld.

Mevrouw W.J. (Willemijn) Maas (1959), voorzitter

Eerste benoeming: december 2014

Functie: zelfstandig ondernemer: interimmanagement en consultancy

Laatste functie: algemeen directeur AVRO

Belangrijke nevenfuncties:

- lid Raad van Toezicht Prins Bernhard Cultuurfonds
- lid Raad van Toezicht Unicef
- lid Raad van Commissarissen Havenbedrijf Amsterdam
- lid Raad van Commissarissen USGpeople
- lid Raad van Advies Conservatorium Amsterdam
- voorzitter Raad van Advies Vondel CS.

Mevrouw A. (Albertine) van Vliet-Kuiper (1951),

vicevoorzitter / secretaris (waarnemend voorzitter gedurende 2014)

Eerste benoeming: juni 2007

Laatste functie:

dijkgraaf Waterschap Velt en Vecht

burgemeester gemeente Amersfoort

Belangrijke nevenfuncties:

- lid van de Commissie Aedescode
- voorzitter Raad van Toezicht Victas verslavingszorg
- onafhankelijk voorzitter van het Bestuurlijk Overleg Samen Werkt Beter
- lid van de Raad voor het Openbaar Bestuur
- commissaris Nederlandse WaterschapsBank.

**De heer mr. M.W.J. (Rien) Hinssen (1956),
penningmeester en lid Financiële Commissie**

Eerste benoeming: december 2011

Laatste functie: COO en lid Raad van Bestuur SNS Reaal

Belangrijke nevenfuncties:

- lid Raad van Toezicht St. Antonius Ziekenhuis te Utrecht / Nieuwegein
- voorzitter Raad van Commissarissen Currence te Amsterdam.

De heer P. (Peter) Blom (1956),

bestuurslid en lid Financiële Commissie

Eerste benoeming: maart 2010

Functie: CEO en statutair bestuurder Triodos Bank NV

Belangrijke nevenfuncties:

- bestuurslid Nederlandse Vereniging van Banken
- bestuurslid Stichting Sustainable Finance Lab
- bestuurslid Natuurcollege
- bestuurslid Nature & More
- voorzitter Triodos Foundation
- chairman Global Alliance for Banking on Values
- lid Raad van Commissarissen Triodos Vastgoedfonds
- lid Raad van Commissarissen Triodos Groenfonds.

Mevrouw M.M. (Marga) Kool (1949), bestuurslid

Eerste benoeming: maart 2010

Functie: dijkgraaf Waterschap Reest en Wieden

Belangrijke nevenfuncties:

- lid Raad van Toezicht Stichting Kennis voor Klimaat
- voorzitter Raad van Toezicht Biblionet Drenthe
- bestuurslid Stichting Oldenhof.

De heer J.A. (John) Jorritsma (1956), bestuurslid

Eerste benoeming: april 2013

Functie: Commissaris van de Koning provincie Fryslân

Belangrijke nevenfuncties:

- voorzitter Raad van Toezicht Maag Lever en Darm Stichting
- voorzitter Raad van Toezicht Unicef Nederland
- voorzitter Healthy Ageing Noord-Nederland
- voorzitter Stichting Innovatie Recreatie en Ruimte.

De heer drs. A.A.M. (Arno) Brok (1968), bestuurslid

Eerste benoeming: april 2013

Functie: burgemeester gemeente Dordrecht

Belangrijke nevenfuncties:

- voorzitter Bouwfonds Cultuurfonds
- lid bestuur Cultuurfonds BNG Den Haag
- voorzitter Stichting Dordtse Academie
- lid bestuur Prins Bernhard Cultuurfonds Zuid-Holland
- voorzitter Dutch Culture Amsterdam
- voorzitter VVD bestuurdersvereniging
- secretaris VNG.

Mevrouw drs. M.A. (Marieke) van Schijndel MBA (1975), bestuurslid

Eerste benoeming: december 2013

Functie: directeur Museum Catharijneconvent

Belangrijke nevenfuncties:

- bestuurslid Kunst in het Stationsgebied
- lid Raad van Toezicht Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU)
- bestuurslid Musea Utrecht.

Binnen het bestuur is een Financiële Commissie ingesteld. Deze heeft een adviserende functie naar het bestuur en staat het bestuur bij in haar toezichthoudende taken met betrekking tot de interne controle in de ruimste zin, met inbegrip van de interne controle van de financiële verslaglegging. De Financiële Commissie bestaat uit twee leden van het bestuur, penningmeester mr. M.W.J. Hinssen en algemeen bestuurslid P. Blom. De directeur en de controller van het Restauratiefonds participeren in de vergaderingen van de Financiële Commissie als adviseur. Desgewenst kan de bezetting van de Financiële Commissie door het bestuur of door de Financiële Commissie worden uitgebreid. De taken en werkwijze van de Financiële Commissie zijn vastgelegd in een separaat bestuursreglement.

Statutaire bepalingen rond het bestuur

Bestuursleden worden sinds de statutenwijziging van 2006 benoemd voor een periode van drie jaar en kunnen daarna twee keer voor een periode van drie jaar worden herbenoemd. Tussentijds benoemde bestuursleden treden in het rooster van aftreden in de plaats van degene die dezelfde functie daarvoor bekleedde. Voor de benoeming van bestuursleden is een schriftelijke goedkeuring van de minister van OCW nodig.

Functioneren van het bestuur

Het bestuur is in 2014 zes keer bijeengekomen. Bestuursvergaderingen vinden plaats in aanwezigheid van de directeur en desgewenst andere medewerkers van het Restauratiefonds. Naast de bestuursvergaderingen is er frequent contact tussen de voorzitter, de vicevoorzitter en de penningmeester met de directeur en andere medewerkers van het Restauratiefonds.

De Financiële Commissie is in 2014 vier keer bijeengekomen. Zowel het bestuur als de Financiële Commissie heeft in 2014 eenmaal overleg gevoerd met de externe accountant. Dit naar aanleiding van de jaarrekening 2013. De leden van de Financiële Commissie hebben daarbij ook overleg gehad met de externe accountant buiten aanwezigheid van de directeur en de controller van het Restauratiefonds.

Corporate governance

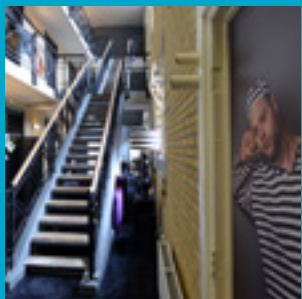
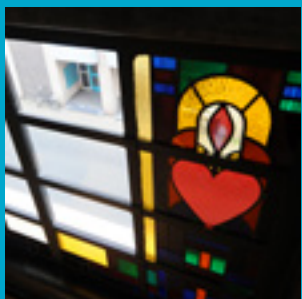
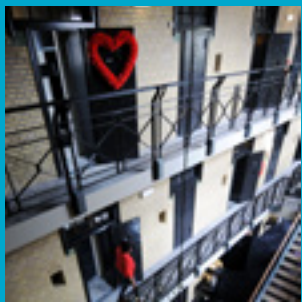
Het Restauratiefonds hecht aan zijn reputatie als een solide en integere partner voor overheden en investeerders in behoudenswaardige panden. Er is geconstateerd, dat het Restauratiefonds op meerdere facetten zijn 'governance' goed op orde heeft. De inzet en kwaliteit van onze medewerkers vormen hiervoor de basis. Er is een goed toegeruste werkorganisatie bij Fondsenbeheer, die voor een groot gedeelte valt onder richtlijnen en regelingen die voor

Rabo Vastgoedgroep als geheel van toepassing zijn. Voor de interne procesgang is dit een keten van goed beschreven procedures, de kwaliteitsbewaking en de eindcontrole daarop door de externe accountant.

Nationaal Restauratiefonds heeft de werkwijze van het bestuur in een drietal bestuursreglementen nader gedefinieerd. In het algemene bestuursreglement zijn afspraken vastgelegd over het functioneren van het bestuur, uiteraard in aansluiting op wat de statuten hierover bepalen. In het reglement bevoegdhedenstructuur is de gehele procuratie/volmacht- structuur van het Restauratiefonds vastgelegd. Aansluitend hierop is er een interne procuratieregeling. Ten slotte zijn de taken en bevoegdheden van de Financiële Commissie vastgelegd in een reglement. De hiervoor genoemde reglementen zijn in 2014 niet gewijzigd.

In 2014 is gewerkt binnen de kaders en conform deze reglementen (respectievelijk conform de procuratieregeling). In de wijze van verantwoording wordt een scherp onderscheid gemaakt tussen de kwartaalrapportages, waarmee de directeur verantwoording aflegt aan het bestuur, en de jaarrekening, waarmee het bestuur verantwoording aflegt aan haar stakeholders.

Het functioneren van het bestuur voldoet hiermee aan de hedendaagse eisen op dit terrein.

Huis van Bewaring Hotel Almelo Winnaar van de Pieter van Vollenhovenprijs *#bijzondereherbestemming*

6. Jaarrekening

6.1 Balans per 31 december 2014

(na bestemming resultaat, bedragen x € 1.000)

		2014	2013
ACTIEF			
Financiële vaste activa			
1	Portefeuille financieringen	696.844	659.857
2	Zero leningen	15.056	19.198
3	Onderhandse leningen	158	237
		712.058	679.292
Vlottende activa			
4	Vorderingen	7.053	7.857
5	Op voorschot betaalde Brim-subsidies	35.862	33.218
6	Liquide middelen	50.809	55.513
		93.723	96.588
		805.781	775.880
PASSIEF			
7	Revolving Fund	361.963	356.666
8	Revolving Fund Rf-h plus	72.644	55.595
9	Voorziening	806	1.309
Langlopende schulden			
10	Onderhandse leningen	119.467	102.348
11	Regionale Restauratiefondsen	44.285	36.077
12	Provinciale Cultuurfondsen voor Monumenten	26.917	26.128
13	Revolving Fund Varend Erfgoed	187	196
14	Belegde Subsidie-op-termijn	61.417	72.473
		252.273	237.222
15	Kortlopende schulden	118.096	125.087
		805.781	775.880

6.2 Staat van Baten en Lasten

(bedragen x € 1.000)

	2014 GEREALISEERD	2014 BEGROTING	2013 GEREALISEERD
Rentebaten	17.373	18.567	19.001
Rentelasten	- 7.666	- 8.967	- 8.708
Rentebaten over nog uit te betalen subsidies	169	150	395
16 Rentemarge	9.875	9.750	10.688
17 Ontvangen behandelingskosten	894	975	1.079
18 Overige baten	1.330	1.088	1.270
Som der bedrijfsopbrengsten	12.099	11.813	13.037
19 Beheerkosten	- 6.848	- 5.788	- 6.561
20 Dotatie aan Voorzieningen	- 2.012	- 1.640	- 3.240
21 Overige lasten	- 894	- 1.822	- 1.376
Som der bedrijfslasten	- 9.754	- 9.250	- 11.177
Resultaat	2.345	2.563	1.860

6.3 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Tenzij anders weergegeven, worden bedragen in de jaarrekening vermeld in duizendtallen. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal. Door deze afronding kunnen minimale afrondingsverschillen in tellingen optreden. De afrondingsverschillen veranderen niets aan het inzicht in de balans en de staat van baten en lasten en de toelichting hierop.

Activiteiten

De activiteiten van Stichting Nationaal Restauratiefonds, statutair gevestigd te Zeist, kantoorhoudend aan Westerdorpsstraat 68 in Hoevelaken bestaan voornamelijk uit:

- kassieren: het uitvoeren van subsidieregelingen voortvloeiend uit het stelsel voor monumentenzorg;
- financieren van monumentaal (on)roerend goed;
- geven van voorlichting;
- strategisch adviseren binnen de relevante beleidsvelden vanuit een financieel-economisch kader.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen en de bepalingen volgens Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' zoals opgesteld door de Raad van de Jaarverslaggeving.

Uitgangspunt voor de waarderingsgrondslagen zijn de historische kosten en kostprijzen. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld. Toelichtingen op posten in de balans en de staat van baten en lasten zijn in de jaarrekening genummerd.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke

verliezen, die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Vergelijking 2013

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van 2013. De voorziening voor insolventie op oninbaarheid van vorderingen, wordt per 2014 volgens artikel RJ252.104 in mindering gebracht op het actiefpost. In de vergelijkende cijfers met betrekking tot 2013 is de voorziening eveneens in mindering gebracht op de activa positie.

Oordelen en schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het management van het Restauratiefonds zich diverse oordelen en schattingen. De feitelijke resultaten kunnen afwijken van de schattingen. De belangrijkste oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen zijn:

Leningenportefeuille verloop

Om de financiële risico positie te bepalen wordt het verwachte verloop van de portefeuille berekend. Hierbij worden schattingen gemaakt ten aanzien van het verwachte verloop van de leningen op portefeuille niveau. Het verwachte verloop wordt geschat op basis van het contractuele verloop van de portefeuille minus de geschatte extra aflossingen. Ook wordt in de schatting rekening gehouden met offertes die uitstaan.

Voorziening voor insolventie

Ten aanzien van de voorziening voor insolventie wordt een schatting gemaakt van het insolventierisico over leningen die voor rekening en risico van het Restauratiefonds zijn aan monumenteigenaren. In de balans wordt de voorziening in mindering gebracht op de activa post waarop zij betrekking heeft. Als de werkelijke afboeking afwijkt van de geschatte afboekingen dan kan dit leiden tot vrijval en/of extra toevoegingen aan de voorziening. Toevoegingen aan de voorziening voor insolventie worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

Financiële instrumenten

Een financieel instrument is een overeenkomst die leidt tot een financieel actief bij een partij en een financieel passief bij een andere partij. Hieronder vallen zowel de traditionele financiële instrumenten (vorderingen, schulden en effecten) als afgeleide financiële instrumenten (derivaten). De waardering van een financieel instrument kan zijn kostprijs, geamortiseerde kostprijs of reële waarde (R)290). Renteswaps (hedge instrumenten) worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde (reële waarde).

Kostprijs hedge accounting

Vanaf 2012 past het Restauratiefonds kostprijs hedge accounting toe op haar portefeuille hedge instrumenten. Alle afgesloten renteswaps vallen onder de opgestelde generieke hedge documentatie op het niveau van leningenportefeuilles. Renteswaps aangegaan voor een specifieke leningen portefeuille vallen onder de generieke hedge documentatie van de desbetreffende leningen portefeuille. De stichting stelt periodiek (minimaal eenmaal per jaar) middels een test de effectiviteit van de hedge relatie vast. Deze test wordt in eerste instantie uitgevoerd door het vergelijken van de kritische kenmerken (de nominale waarde en de kasstromen) van het hedge instrument en de onderliggende positie (hedged item). Indien de kritische kenmerken van de renteswaps (hedge instrument) niet gelijk zijn aan de kritische kenmerken van de onderliggende leningen portefeuille (hedged item), wordt er een kwantitatieve toets uitgevoerd om de effectiviteit van de hedge relatie te bepalen. De kwantitatieve effectiviteitstoets wordt uitgevoerd op basis van een vergelijking van de kasstromen van het hedge instrument met de kasstromen van de onderliggende positie. De ineffectiviteit wordt bepaald door de kasstromen te verdisconteren tegen de zero coupon curve.

Waardemutaties in de marktwaarde van de hedge instrumenten worden niet opgenomen in de balans en staat van baten en lasten voor het effectieve deel van de hedge relatie. Bij ineffectiviteit van de hedge relatie wordt het ineffectieve deel gewaardeerd tegen marktwaarde (reële waarde) op de balans, waarbij waarde mutaties over het ineffectieve deel van de hedge relatie worden verantwoord in de staat van baten

en lasten. De marktwaarde van de financiële instrumenten wordt vermeld onder de niet uit de balans blijken verplichtingen. Het Restauratiefonds gebruikt renteswaps (hedge instrument) om financiële risico's af te dekken en worden slechts gebruikt ter afdekking van onderliggende transacties. De overeenkomsten die zijn gesloten met financiële instellingen ten behoeve van het aangaan van hedge transacties kennen geen bijstortverplichting als gevolg van de marktwaarde ontwikkelingen.

Financieel Risico Beleid

Het financieel risico beleid is erop gericht gevolgen van rente- en koersschommelingen op het resultaat te beperken. De hedge instrumenten die worden gebruikt in het kader van financieel risico management worden toegelicht bij de jaarrekeningposten waarop deze betrekking hebben.

Het beleid ten aanzien van het mitigeren van financiële risico's is vastgelegd in het Treasury statuut van het Restauratiefonds.

Het Treasury statuut is in 2014 opnieuw vastgesteld door het bestuur.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen in de marktrente. Het renterisico is gedefinieerd als het risico dat de waarde van een financieel instrument wijzigt en het risico van meer- of minder opbrengsten, beide als gevolg van veranderingen in de onderliggende marktrente.

Het renterisicobeleid is gericht op het beheersen van het renterisico, die voortkomt uit de bedrijfsactiviteiten van het Restauratiefonds.

De activazijde van de balans van het Restauratiefonds bestaat voornamelijk uit uitgezette leningen tegen een vaste rente. Op deze leningen wordt dus een vaste rente ontvangen. Om het marktwaarderisico van deze leningen af te dekken sluit het Restauratiefonds renteswaps af waarbij een vaste rente wordt betaald en een variabele rente wordt ontvangen. Op deze manier wordt het marktwaarderisico van deze leningen afgedekt. Het Restauratiefonds dekt deze leningen af voor een bedrag ter hoogte van de afgesloten renteswaps, zoals beschreven in het Treasury statuut.

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico dat een tegenpartij niet aan zijn of haar verplichtingen kan voldoen. Het kredietrisico is opgesplitst in het kredietrisico op grond van het verstrekken van leningen aan monumenteigenaren, het kredietrisico van het uitzetten van overtollige liquide middelen bij financiële instellingen en overige vorderingen op financiële instellingen als gevolg van financiële transacties (inclusief derivaten).

Financiële instellingen

Volgens de bepalingen in het Treasury statuut worden financiële transacties waaruit een vordering ontstaat/kan ontstaan alleen aangegaan bij partijen met een minimale rating van A (S&P) voor verplichtingen met een looptijd > 1 jaar en A-1+ (S&P) voor verplichtingen met een looptijd < 1 jaar. In 2014 is bij de herziening van het Treasury statuut de minimale ratingsvereisten bijgesteld. Ook het gebruik van renteswaps kan in het geval van een positieve marktwaarde leiden tot een lange termijn vordering op de financiële instellingen waarbij deze lopen.

Kredietverstrekking

Kredietrisico uit hoofde van de bedrijfsvoering heeft voornamelijk betrekking op hypothecaire financieringen die voor rekening en risico van het Restauratiefonds aan monumenteigenaren zijn verstrekt, al dan niet met hypotheckair onderpand.

Ten aanzien van het kredietrisico uit hoofde van de kredietverstrekking wordt een voorziening gevormd.

Valutarisico

Valutarisico is het risico van waardevermindering of -vermeerdering van bezittingen of schulden vanwege wijzigingen in de wisselkoers. Het beleid, vastgelegd in het Treasury statuut, is gericht op het beheersen van het valutarisico voor zover het materiële posities betreft. Het Restauratiefonds heeft een cross currency interest rate swap in de boeken om het valutarisico te beheersen.

Vreemde valuta

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta's gedurende de verslagperiode worden in de jaarrekening verwerkt tegen de koers per 31 december 2014. De voortvloeiende koersverschillen uit de omrekening per balansdatum worden, rekening houdend met eventuele ingezette financiële instrumenten, opgenomen in de staat van baten en lasten. Wanneer de koersverschillen beperkt zijn, wordt van opname tegen de koers per balansdatum afgezien. In dit geval wordt volstaan met het toelichten van de koersverschillen in de toelichting op de betreffende jaarrekeningpost.

Het Restauratiefonds heeft een valutarisico voor leningen die in Amerikaanse dollars zijn verstrekt op de BES-eilanden, Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Gelden in Amerikaanse dollars worden aangehouden ten behoeve van de kredietverstrekking in deze gebiedsdelen.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen posten (portefeuille financieringen) worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Deze waarderingsgrondslag is in de praktijk gelijk aan de nominale waarde van de schuldrest per balansdatum. Eventuele bijzondere waardeverminderingen worden bij oninbaarheid van de vordering in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs en verantwoord in de staat van baten en lasten.

Bij het bepalen van de oninbaarheid van de vorderingen op klanten wordt ten eerste rekening gehouden met de op balansdatum bekende risico's op basis van een individuele beoordeling van grote posten. Daarnaast wordt een deel van de waardeverandering dynamisch gevormd op basis van de omvang van de leningen die voor rekening en risico van het Restauratiefonds komen.

Overige en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Langlopende schulden

Indien contractueel geen looptijd is overeengekomen vindt de presentatie als lang- en kortlopend plaats op basis van de beste inschatting van de leningen. Samenhangend hiermee kan de looptijd langer dan vijf jaar in de meeste gevallen niet betrouwbaar worden geschat, derhalve is deze toelichting niet opgenomen.

De portefeuille belegde gelden betreffende Subsidie-op-termijn is gewaardeerd tegen de nominale waarde van de schuldresten per balansdatum, vermeerderd met de nog bij te schrijven rente per balansdatum.

Revolving Fund

(Restauratiefonds-hypothec en Restauratiefondsplus-hypothec)

Het eigen vermogen wordt aangehouden in overeenstemming met de vereisten volgens Richtlijn 640 'Organisaties zonder winststreven'. Hieronder valt de onderverdeling van algemene reserve en bestemmingsfondsen. Bestemmingsfondsen worden onderscheiden van de algemene reserve, omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven, die door derden is aangebracht. Stortingen door het ministerie van OCW, ter versterking van het Revolving Fund, worden rechtstreeks toegevoegd aan het betreffende bestemmingsfonds.

Voorziening

Voor risico's die voortvloeien uit het verstrekken van financieringen aan derden wordt een voorziening gevormd. De voorziening voor oninbaarheid van vorderingen wordt in mindering gebracht op de activaposten waarop deze betrekking heeft.

Bij de vorming van deze voorziening wordt ten eerste rekening gehouden met de op de balansdatum bekende risico's op basis van een individuele beoordeling van grote posten. Daarnaast wordt een deel van de voorziening dynamisch gevormd op basis van de omvang van de

portefeuille laagrentende leningen die voor rekening en risico van het Restauratiefonds komen. Jaarlijks vindt op balansdatum een statische toets plaats, waarbij een schatting wordt gemaakt van de risico's op oninbaarheid. Bij deze schatting wordt een bandbreedte bepaald waarbinnen de voorziening dient te blijven. De dotatie aan de voorziening wordt bepaald op basis van een schatting van het risico als percentage van de portefeuille.

In 2011 is een voorziening gevormd voor de negatieve marktwaarde van renteswaps. Met de toepassing van kostprijs hedge accounting in 2012 is vastgesteld dat de ineffectiviteit in de hedge relatie tussen hedge instrument en hedged item nihil is. De in 2011 opgebouwde voorziening valt vanaf 2013 naar rato van de gewogen gemiddelde looptijd van de renteswaps vrij.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Rentemarge

Rentebaten en rentelasten worden op basis van het toerekeningbeginsel verantwoord in de staat van baten en lasten voor alle rentedragende instrumenten.

Behandelingskosten

De aan geldnemers in rekening gebrachte kosten voor de verstrekking van financieringen worden als opbrengst verantwoord op het moment van het passeren van de (hypothec)akte.

Het Restauratiefonds Thuis in Hoevelaken een prachtig evenement voor liefhebbers van monumenten #Erfgoedfair2014

6.4 Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten

1 PORTEFEUILLE FINANCIERINGEN

(bedragen x € 1.000)

	2014	2013
A. Laagrentende leningen	350.856	354.308
B. Financieringen Restauratiefondsplus-hypotheek	32.307	14.787
C. Totaal-financieringen	261.154	237.928
D. Financiering Ministerie van OCW	2.055	4.855
E. Regionale Restauratiefonds-hypotheek voor derden	22.249	20.500
F. Cultuurfonds-hypotheek	28.001	27.279
G. Varend Monument-Leningen	221	201
Schuldrest per 31 december	696.844	659.857

De portefeuille financieringen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs. Bij de waardering van de portefeuille financiering is de voorziening voor insolventie in mindering gebracht op de leningenportefeuille. Dit is met terugwerkende kracht ook doorgevoerd in de vergelijkende cijfers van 2013.

AD A. LAAGRENTENDE LENINGEN

(bedragen x € 1.000)

	2014	2013
Schuldrest per 1 januari	365.004	356.303
Bij: opgenomen bedragen	22.484	29.069
rente	4.797	4.776
Af: aflossingen en rente	-29.622	-25.144
Schuldrest per 31 december	362.664	365.004
Af: voorziening insolventie	-11.808	-10.696
Schuldrest per 31 december inclusief voorziening	350.856	354.308

De portefeuille laagrentende leningen bestaat uit leningen die laagrentend worden verstrekt uit de Revolving Funds van het Restauratiefonds. Leningen worden opgenomen op de balans op het moment dat de lening ingaat. Als zekerheid voor deze leningen vindt hypotheekvestiging plaats. Dit betreft veelal een tweede (of lagere) hypotheek. Voor leningen die verstrekt worden aan de monumentenfonds op Aruba en Curaçao vindt geen hypotheekvestiging plaats en worden ook geen andere zekerheden verstrekt. Voor een beperkt aantal overige leningen heeft in het verleden geen hypotheekvestiging plaatsgevonden. Het totaal van deze leningen zonder hypotheekvestiging bedraagt 3,4 miljoen euro per 31 december 2014 (2013: 3,4 miljoen euro). Hiervan heeft 3 miljoen euro (4,1 miljoen Amerikaanse dollar) betrekking op de financiering van de monumentenfonds. Voor een bedrag van 26,6 miljoen euro in 2014 (2013: 29,2 miljoen euro) is gemeentegarantie verkregen.

In de portefeuille laagrentende leningen zijn leningen in Amerikaanse dollars opgenomen (5,5 miljoen Amerikaanse dollars / 4,2 miljoen euro) opgenomen. Deze leningen zijn gewaardeerd tegen de koers van 31 december 2014. Het betreft de financiering van de monumentenfonds en restauratieprojecten op de BES-eilanden, Curaçao, Aruba en Sint Maarten.

Het verloop van de portefeuille naar aantallen

en rentepercentages is als volgt:

	2014		2013	
	AANTAL	RENTE %	AANTAL	RENTE %
Lopende leningen per 1 januari	6.059	1,29%	5.998	1,28%
Bij: verstrekkingen	207	1,48%	269	1,51%
Af: aflossingen	-339	1,34%	-208	1,25%
Lopende leningen per 31 december	5.927	1,29%	6.059	1,29%

AD B. FINANCIERINGEN RESTAURATIEFONDSPLUS-HYPOTHEEK

(bedragen x € 1.000)

Het verloop van de portefeuille naar schuldrest in bouwrekeningen en leningen is als volgt:

	2014	2013
Schuldrest per 1 januari	16.281	2.612
Bij: opgenomen bedragen	23.314	13.761
rente	340	75
Af: aflossingen en rente	-5.297	-167
Schuldrest per 31 december	34.639	16.281
Af: voorziening insolventie	-2.332	-1.495
Schuldrest per 31 december inclusief voorziening	32.307	14.787

		2014		2013
	AANTAL	RENTE %	AANTAL	RENTE %
Het verloop van de portefeuille naar aantallen en rentepercentages is als volgt:				
Lopende leningen per 1 januari	32	1,50%	8	1,50%
Bij: verstrekkingen	44	1,50%	24	1,50%
Af: aflossingen	-1	1,50%	0	0,00%
Lopende leningen per 31 december	75	1,50%	32	1,50%

De leningen verstrekt uit het Revolving Fund Restauratiefondsplus-hypothek kennen een hoger risicoprofiel vanwege de lagere courantheid van de te financieren objecten. Maar ook vanwege de eventuele achterstelling bij andere financiers en onderliggende verdienmodellen die nog vaak bewezen moeten worden. De leningen worden verstrekt vanuit het Revolving Fund Restauratiefondsplus-hypothek, dat specifiek voor grootschalige restauraties en herbestemmingsprojecten is bestemd.

Afboekingen op verstrekte leningen komen ten laste van het Revolving Fund Restauratiefondsplus-hypothek als de voorziening niet toereikend is. Deze leningen worden verstrekt op basis van hypothecaire zekerheid, waarbij een eerste of hogere hypothek wordt gevestigd op het onderpand. Leningen aan P.O.M.'s (Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud) kunnen als achtergestelde lening zijn verstrekt. Per 31 december 2014 zijn er geen achtergestelde leningen verstrekt.

AD C. TOTAAL-FINANCIERINGEN

Dit zijn de verstrekte bouwrekeningen, annuïteitenleningen, aflossingsvrije leningen, lineaire leningen en overige aanvullende leningen tegen marktconforme rentetarieven.

(bedragen x € 1.000)

Het verloop van de portefeuille naar schuldrest in bouwrekeningen en leningen is als volgt:

	2014	2013
Schuldrest per 1 januari	243.885	226.443
Bij: opgenomen bedragen	49.186	43.940
rente	10.674	10.786
Af: aflossingen en rente	-36.988	-37.284
Schuldrest per 31 december	266.757	243.885
voorziening insolventie	-5.603	-5.958
Schuldrest per 31 december inclusief voorziening	261.154	237.928

Het verloop van de portefeuille naar aantallen en rentepercentages is als volgt:

	AANTAL	RENTE %	AANTAL	RENTE %
Lopende leningen per 1 januari	3.658	4,57%	3.752	4,93%
Bij: verstrekkingen	659	3,34%	794	3,75%
Af: aflossingen	-860	4,50%	-888	4,94%
Lopende leningen per 31 december	3.457	4,16%	3.658	4,57%

Gemeentegarantie (met o.a. recht van hypotheek)	45.380	51.297
Verpanding van overheidssubsidie	11.693	4.668
Recht van hypotheek	209.684	187.920
	266.757	243.885

In bovenstaande tabel staan de zekerheden vermeld die per jaarultimo ten grondslag liggen aan de leningenportefeuille Totaal-financieringen. Hierbij de aantekening dat alleen de 'hoofdzekerheden' waaronder een financiering is verstrekt, zijn aangegeven. In de praktijk komen veel combinaties van zekerheden voor. Het deel dat is verstrekt onder 'recht van hypotheek' is het deel van de portefeuille Totaal-financieringen dat voor rekening en risico van het Restauratiefonds is verstrekt aan eigenaren van rijksmonumenten, gemeentelijke of provinciale monumenten.

Norgerstee Norg Heel Norg knapt op van de restauratie #CaféDrent #Norg

AD D. FINANCIERING OCW

(bedragen x € 1.000)

	2014	2013
Schuldrest per 1 januari	4.855	7.655
Bij: opgenomen bedragen	0	0
rente	0	0
Af: aflossingen en rente	-2.800	-2.800
Schuldrest per 31 december	2.055	4.855

Deze financiering is aan het ministerie van OCW verstrekt ten behoeve van de door het ministerie afgegeven 'kanjersubsidie'-beschikkingen. Op deze lening wordt geen rente in rekening gebracht en wordt jaarlijks afgelost. In 2015 zal deze lening volledig zijn afgelost.

AD E. REGIONALE RESTAURATIEFONDS-HYPOTHEKEN VOOR DERDEN

De Regionale Restauratiefonds-hypothekeken zijn verstrekte leningen uit de Regionale Restauratiefondsen.

(bedragen x € 1.000)

Het verloop van de portefeuille naar schuldrest is als volgt:	2014	2013
Schuldrest per 1 januari	20.513	16.797
Bij: opgenomen bedragen	4.464	4.578
rente	334	296
Af: aflossingen en rente	-3.049	-1.158
Schuldrest per 31 december	22.262	20.513
Af: voorziening insolventie	-13	-13
Schuldrest per 31 december inclusief voorziening	22.249	20.500

Het verloop van de portefeuille in aantallen		2014		2013	
en rentepercentages is als volgt:		AANTAL	RENTE %	AANTAL	RENTE %
Lopende leningen per 1 januari		212	1,51%	182	1,51%
Bij: verstrekkingen		35	1,50%	32	1,50%
Af: aflossingen		-12	1,52%	-2	1,52%
Lopende leningen per 31 december		235	1,50%	212	1,51%

De leningen worden verstrekt onder het recht van hypotheek voor risico van de desbetreffende gemeenten, provincies en fondsen. Per 31 december 2014 is er voor 500.000 euro voor rekening en risico van het Restauratiefonds verstrekt.

AD F. CULTUURFONDS-HYPOTHEKEN

De Cultuurfonds-hypotheken zijn verstrekte leningen uit de provinciale Cultuurfondsen voor Monumenten.

(bedragen x € 1.000)

Het verloop van de portefeuille naar schuldrest is als volgt:	2014	2013
Schuldrest per 1 januari	27.506	26.327
Bij: opgenomen bedragen	1.828	2.267
rente	430	416
Af: aflossingen en rente	-1.532	- 1.504
Schuldrest per 31 december	28.232	27.506
Af: voorziening insolventie	-231	-227
Schuldrest per 31 december inclusief voorziening	28.001	27.279

De laagrentende leningen worden verstrekt voor risico van het Restauratiefonds met als zekerheid het recht van hypotheek. Voor een beperkt deel van de portefeuille is tevens gemeentegarantie verkregen.

AD G. VAREND MONUMENT-LENINGEN

De Varend Monument-Leningen zijn verstrekte leningen uit het Fonds Varend Erfgoed.

(bedragen x € 1.000)

Het verloop van de portefeuille naar schuldrest is als volgt:	2014	2013
Schuldrest per 1 januari	201	236
Bij: opgenomen bedragen	70	0
rente	3	4
Af: aflossingen en rente	-53	-39
Schuldrest per 31 december	221	201

De leningen worden verstrekt voor risico van het Restauratiefonds. Als zekerheid is bij deze leningen pandrecht op het gefinancierde varend erfgoed bedongen.

2 ZERO-LENINGEN

De door gemeenten bij het Restauratiefonds belegde Subsidie-op-termijn wordt deels gebruikt voor de financiering van de SOT-lening, de portefeuille Totaal-financieringen en wordt deels als zero-lening belegd bij banken. Het verloop van de portefeuille zero-leningen naar schuldrest en rentepercentages is als volgt:

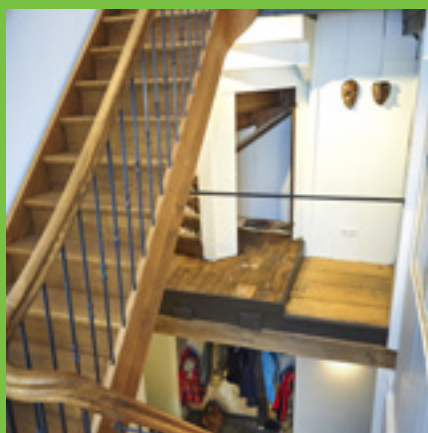
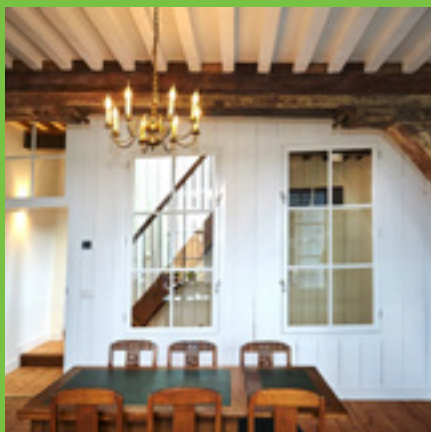
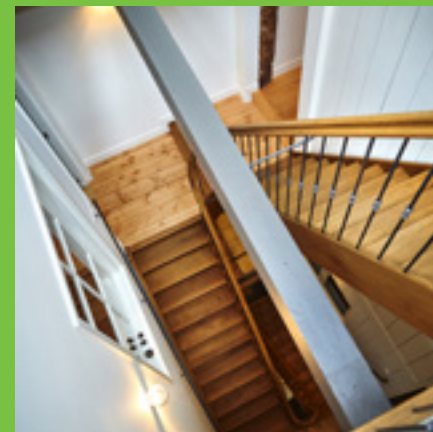
(bedragen x € 1.000)	2014		2013	
	BEDRAG	RENTE %	BEDRAG	RENTE %
Schuldrest per 1 januari	19.198	4,97%	57.605	5,46%
Bij: opgenomen bedragen	0	0,00%	0	0,00%
opgebouwde rente	833		1.986	
Af: aflossingen en rente	-4.975	5,01%	-40.393	6,55%
Schuldrest per 31 december	15.056	4,96%	19.198	4,97%

3 ONDERHANDSE LENINGEN

(bedragen x € 1.000)	2014		2013	
	BEDRAG	RENTE %	BEDRAG	RENTE %
Schuldrest per 1 januari	237	4,00%	316	4,00%
Bij: opgenomen bedragen	0	0,00%	16	0,00%
Af: aflossingen en rente	-79	4,00%	-95	4,00%
Schuldrest per 31 december	158	4,00%	237	4,00%

Dit betreft een uitgezette lening bij Deutsche Bank.

4 VORDERINGEN

(bedragen x € 1.000)

De specificatie is als volgt :

	2014	2013
A. Brom rekeningen-courant	5	24
B. Rekeningen-courant gemeenten en provincies	12	2
C. Overige vorderingen	5.447	6.295
D. Overlopende activa	1.589	1.536
	7.053	7.857
KREDIET LIMIET	2014	2013
Brom rekeningen-courant	1.000	1.000
Rekeningen-courant Gemeenten en Provincies	11.350	11.450

A. Brom rekeningen-courant

Het maximale kredietlimiet bedraagt 1 miljoen euro per 31 december 2014 (per 31 december 2013: 1 miljoen euro).
Van dit limiet wordt geen gebruik gemaakt.

B. Rekeningen-courant gemeenten en provincies

Het maximale kredietlimiet bedraagt 11,3 miljoen euro per 31 december 2014 (per 31 december 2013: 11,4 miljoen euro).
Van dit limiet wordt geen gebruik gemaakt.

C. Overige vorderingen

Dit betreft voornamelijk de saldi van debiteuren en diverse rekening-courant met derden.

D. Overlopende activa

De overlopende activa bestaan voornamelijk uit nog te ontvangen rente en opbrengsten die betrekking hebben op boekjaar 2014 en die nog niet zijn gefactureerd.

5 OP VOORSCHOT BETAALDE BRIM SUBSIDIES

(bedragen x € 1.000)	2014	2013
Schuldrest per 1 januari	33.218	20.964
Bij: opgenomen bedragen	50.244	42.254
Af: aflossingen en rente	-47.600	-30.000
Schuldrest per 31 december	35.862	33.218

Met het ministerie van OCW is een overeenkomst gesloten ter voorfinanciering van Brim-subsidies. Het maximale bedrag aan voorfinanciering bedraagt 52 miljoen euro, zijnde een jaarschijf van de door het ministerie beschikte bedrag aan Brim-subsidie. Op deze voorfinanciering is door het ministerie geen rente verschuldigd voor zover het netto saldo van voorfinancieringen en nog uit te betalen subsidies een positief saldo laat zien.

6 LIQUIDE MIDDELEN

(bedragen x € 1.000)	2014	2013
Saldi bij bankinstellingen	50.809	55.513
	50.809	55.513

De liquide middelen bestaan uit rekening-courant saldi bij bankinstellingen en het ministerie van Financiën, deposito's en spaarrekeningen bij bankinstellingen die tegen geldmarkt tarieven zijn uitgezet. Een deel van de liquide middelen wordt aangehouden in Amerikaanse dollars ten behoeve van investeringen in projecten op de Antillen. Per 31 december 2014 is er voor 1,6 miljoen Amerikaanse dollars in kas.

EIGEN VERMOGEN

7 REVOLVING FUND RESTAURATIEFONDS-HYPOTHEEK

Het bestemmingsfonds Restauratiefonds-hypothec is gevormd uit dotaties van de overheid en het toegerekende resultaat ten behoeve van te verstrekken laagrentende leningen aan monumenteigenaren (woonhuis). Het verloop van het bestemmingsfonds is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2014	2013
Bestemmingsfonds Restauratiefonds-hypothec	281.648	278.648
Algemene reserve	80.315	78.018
Stand 31 december	361.963	356.666

Dotaties Bestemmingsfonds Restauratiefonds-hypothec

In 2014 is er een dotatie van 3 miljoen euro door het ministerie van OCW gestort in het Revolving Fund.

	2014	2013
Stand per 1 januari	278.648	278.648
Dotaties	3.000	-
Stand 31 december	281.648	278.648

Algemene reserve Restauratiefonds-hypothec

De algemene reserve voor de Restauratiefonds-hypothec is gevormd uit de winstbestemming van het Restauratiefonds.

	2014	2013
Stand per 1 januari	78.018	76.513
Mutatie	0	-31
Resultaat Restauratiefonds-hypothec	2.297	1.536
Stand 31 december	80.315	78.018

8 REVOLVING FUND RESTAURATIEFONDSPLUS-HYPOTHEEK

Het bestemmingsfonds Restauratiefondsplus-hypothec is gevormd uit dotaties van de overheid en het toegerekende resultaat ten behoeve van te verstrekken laagrentende leningen aan monumenteigenaren (niet-woonhuis) voor grootschalige restauraties en herbestemmingsprojecten.

(bedragen x € 1.000)	2014	2013
Bestemmingsfonds	72.000	55.000
Algemene reserve	644	595
Stand 31 december	72.644	55.595
Dotaties Bestemmingsfonds Restauratiefondsplus-hypothec		
Stand per 1 januari	55.000	18.000
Dotaties	17.000	37.000
Stand 31 december	72.000	55.000
Algemene reserve Restauratiefondsplus-hypothec		
De algemene reserve Restauratiefondsplus-hypothec is gevormd uit de winstbestemming van het Restauratiefonds.		
Stand per 1 januari	595	271
Resultaat	48	324
Stand 31 december	644	595

9 VOORZIENINGEN

Voorziening renteswaps

Met ingang van 2012 past het Restauratiefonds kostprijs hedge accounting toe op de renteswaps in relatie tot zijn leningen portefeuille. Dit betekent dat op basis van de vereisten die RJ290 daaraan stelt de verslagleggingsregels de hedge strategie is gedocumenteerd en een hedge relatie is opgesteld tussen het hedged item (activa positie) en het hedge instrument. Jaarlijks wordt een (kwantitatieve) effectiviteitstoets uitgevoerd om de effectiviteit van de hedge relatie te bepalen.

(bedragen x € 1.000)	2014	2013
Stand per 1 januari	1.309	1.719
Bij: Toevoeging	0	0
Af: Vrijval	-503	-410
Stand 31 december	806	1.309

Bij het toepassen van kostprijs hedge accounting wordt een voorziening gevormd voor het ineffectieve deel van de hedge relatie. De (in-)effectiviteit van de hedge relatie is over 2014 vastgesteld op nihil. De in 2011 gevormde voorziening voor renteswaps wordt volgens de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaglegging (RJ290) over de resterende looptijd van de renteswaps geamortiseerd in de staat van baten en lasten. Over 2014 is de amortisatie van de voorziening voor renteswaps vastgesteld op 503.000 euro en geboekt ten bate van het resultaat.

Voorziening voor insolventie

De voorziening voor insolventie wordt jaarlijks bepaald, waarbij de hoogte van de voorziening wordt vastgesteld op basis van een aantal factoren. Dit zijn de ontwikkelingen van de portefeuilles, de rentemarge, het risicoprofiel van de debiteuren en de daadwerkelijk ten laste van de voorziening gebrachte posten. Op basis van de berekening van de voorziening wordt bepaald of er al dan niet een dotatie aan de voorziening moet worden gedaan. De voorziening voor insolventie, volgens de Richtlijnen voor Jaarverslaggeving, wordt met ingang van de jaarrekening 2014 in mindering gebracht op de activa posten waarop deze betrekking hebben. Om een vergelijking mogelijk te maken met de cijfers in 2013 is de gepresenteerde voorziening aan de passiva-zijde van de balans in 2013 eveneens in mindering gebracht op de activa positie. De presentatiewijze heeft geen impact op de staat van baten en lasten, maar leidt tot een vermindering van de balans voor het bedrag aan de voorziening.

Nationaal Monumentencongres Bezoekt door meer dan 600 erfgoed professionals *#inspiratie*

10 ONDERHANDSE LENINGEN

(bedragen x € 1.000)

Het verloop van de portefeuille naar schuldrest is als volgt:	2014		2013	
	BEDRAG	RENTE %	BEDRAG	RENTE %
Schuldrest per 1 januari	102.348	3,36%	69.348	3,36%
Bij: opgenomen	25.500	1,14%	46.000	1,41%
Af: afgelost	-8.382	4,71%	-13.000	5,16%
Schuldrest per 31 december	119.467	2,05%	102.348	3,36%

Aan de geldgevers zijn de volgende zekerheden verstrekt:

- verpanding van (bij dezelfde geldgevers) uitgezette zero-leningen;
- verpanding van hypothecaire vorderingen met gemeentegarantie;
- voor zover de aangetrokken gelden zijn gebruikt voor de financiering van rijksmonumenten, is de Achterborg-overeenkomst van toepassing.

De aan de Achterborg te ontfangen zekerheid is voor de financiers gelijk aan het bedrag van de schuldrest per balansdatum. De maximum dekking onder de Achterborg is in 2014 door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap verlaagd van 650 miljoen euro naar 380 miljoen euro. In deze portefeuille is een lening van 200.000 Amerikaanse dollars (164.000 euro) opgenomen. Deze is gewaardeerd tegen de koers van 31 december 2014.

11 REGIONALE RESTAURATIEFONDSEN

(bedragen x € 1.000)

	2014	2013
Stand per 1 januari	36.077	31.549
Bij: gestort door samenwerkingpartners	8.250	4.396
rente	0	87
vervallen termijnen	334	294
Af: opgenomen	-265	-147
beheervergoeding	-111	-102
Schuldrest per 31 december	44.285	36.077

Per 31 december 2014 is 22,2 miljoen euro aangewend in de vorm van Regionale Restauratiefonds-hypotheken. Er zijn geen zekerheden afgegeven en looptijden overeengekomen ten aanzien van de rekening-courant overeenkomsten met derden.

12 PROVINCIALE CULTUURFONDSEN VOOR MONUMENTEN

(bedragen x € 1.000)

Het verloop van de portefeuille naar schuldrest is als volgt:	2014	2013
Stand per 1 januari	26.128	25.850
Bij: gestort door PBC en VSB-fonds	500	0
rente	0	0
vervallen termijnen	430	416
Af: opgenomen	0	0
beheervergoeding	-141	-138
Schuldrest per 31 december	26.917	26.128

Per 31 december 2014 is, inclusief de bijdrage van het Restauratiefonds, 28 miljoen euro aangewend in de vorm van Cultuurfonds-hypotheken. Er zijn geen zekerheden afgegeven en looptijden overeengekomen met betrekking tot de aangegane rekening-courant overeenkomsten met derden.

13 REVOLVING FUND VAREND ERFGOED

(bedragen x € 1.000)

	2014	2013
Stand per 1 januari	196	164
Bij: gestort door VSB-fonds	-12	29
rente	3	0
vervallen termijnen	0	4
Af: opgenomen	0	0
beheervergoeding	-1	-1
Schuldrest per 31 december	187	196

Per 31 december 2014 is, inclusief de bijdrage van het Restauratiefonds, 220.000 euro aangewend in de vorm van Varend Monument-leningen. Er zijn geen zekerheden afgegeven en looptijd overeengekomen ten aanzien van de rekening-courant overeenkomsten met derden.

14 BELEGDE SUBSIDIES-OP-TERMIJN

Dit betreft de door gemeenten belegde subsidiegelden die op termijn worden uitbetaald aan de subsidiebegunstigde. Het verloop van de portefeuille naar schuldrest is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2014	2013
Schuldrest per 1 januari	72.439	81.397
Bij: belegde bedragen	836	911
rente	3.553	4.088
Af: uitgekeerd	-15.150	-13.748
Schuldrest per 31 december	61.677	72.648
Nog bij te schrijven rente	-274	-209
Balanswaarde per 31 december	61.403	72.439
Belegging Pandgarant	14	34
Balanswaarde per 31 december	61.417	72.473

Het verloop van de portefeuille naar aantallen en rentepercentages is als volgt:	BEDRAG	2014 RENTE %	BEDRAG	2013 RENTE %
Lopende beleggingen per 1 januari	2.534	5,16%	3.006	5,31%
Bij: nieuwe beleggingen	43	5,02%	65	4,10%
Af: uitgekeerd	-531		-537	
Lopende beleggingen per 31 december	2.046	5,05%	2.534	5,16%

15 KORTLOPENDE SCHULDEN

(bedragen x € 1.000)	2014	2013
A. Nog uit te betalen rijkssubsidies	59.967	68.924
B. Brom rekeningen-courant	4.474	5.005
C. Rekeningen-courant gemeenten en provincies	18.326	18.576
D. Garantiefondsen	3.927	4.014
E. Bouwkredieten	26.298	23.200
F. Overige schulden	2.393	2.264
G. Overlopende passiva	2.710	3.104
	118.096	125.087

A. Nog uit te betalen rijkssubsidies

Subsidies worden uitbetaald aan de subsidie begunstigde op declaratiebasis of onder het Uniform Subsidie Kader (USK). De uitbetaling van subsidies op declaratiebasis vindt plaats na indiening van declaraties op basis van de door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed of gemeenten verstrekte subsidiebeschikkingen. Subsidies die worden uitbetaald onder het Uniform Subsidie Kader worden volgens een vooraf vastgesteld betaalritme uitbetaald. De rentebaten over nog uit te betalen rijkssubsidies komen ten gunste van het Revolving Fund.

Hieronder is opgenomen:	2014	2013
Brrm-budget	10.812	20.437
Brom-budget art 11 (meerjarig onderhoud kerken)	9.159	9.359
Brim-budget art 43 (restaurantieachterstand)	17.413	19.641
Budgetten regeling grootschalige restauraties (Brgr 1 t/m 4)	1.724	1.891
Gelden WWI	-	17
Restauratieregeling 2010/2011	9.748	12.109
Regeling stadsherstellichamen	501	2.000
Restauratieregeling 2012	10.501	3.361
Herbestemming wind en waterdicht	110	109
	59.967	68.924

B. Brom rekeningen-courant

Dit betreft Rekening-courantfaciliteiten voor eigenaren van kerken, die per balansdatum een creditstand tonen.

C. Rekeningen-courant gemeenten en provincies

Dit betreft Rekening-courantfaciliteiten met gemeenten en provincies, die per balansdatum een creditstand tonen.

D. Garantiefondsen

Dit betreft de door gemeenten bij het Restauratiefonds aangehouden garantiefondsen ter dekking van eventuele verliezen op financieringen verstrekt onder gemeentegarantie.

E. Bouwrekeningen

Dit betreft de Bouwrekeningen, die per 31 december een creditsaldo tonen. Dit creditsaldo is het gevolg van nog niet opgenomen bedragen bij al ingegane leningen, alsmede gestorte en nog niet uitbetaalde eigen bijdragen. De gemiddelde rentevergoeding over deze Bouwrekeningen bedraagt 1,75 procent (2013: 2,70 procent).

F. Overige schulden

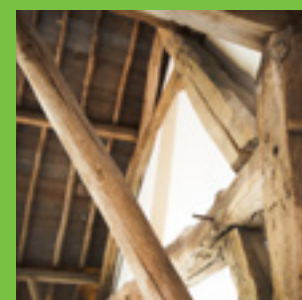
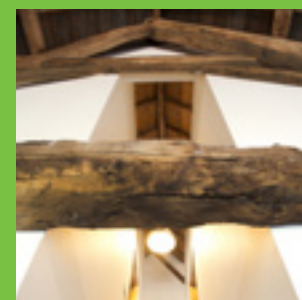
De overige schulden betreffen voornamelijk de saldi van diverse rekeningen-courant, die direct opvraagbaar zijn.

G. Overlopende passiva

Dit betreft voornamelijk aan geldgevers nog te betalen rente en van geldnemers vooruit ontvangen rente.

Het Restauratiefonds Restauratie van de Schaapskooi in Doorn is voltooid! [#prachtigresultaat](#)

6.5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

(bedragen x € 1.000,-)

2014

2013

ACTIEF

Laagrentende leningen

Reeds gecontracteerd maar nog niet ingegaan	21.000	20.000
---	--------	--------

Totaal-financieringen

Totale kredietlimiet Bouwkredieten	192.800	174.200
------------------------------------	---------	---------

Af: uitbetaald	-115.700	-104.500
----------------	----------	----------

Kredietruimte	77.100	69.700
----------------------	---------------	---------------

Toegezegd	29.100	23.200
-----------	--------	--------

	106.200	92.900
--	----------------	---------------

PASSIEF

Belegging Subsidie-op-termijn

Reeds gecontracteerd maar nog niet ingegaan	4.000	7.000
---	-------	-------

De niet uit de balans blijkende verplichtingen hebben betrekking op:

- Offertes van financieringen, waarin het Restauratiefonds zich heeft gecommitteerd tot levering van de financiering, maar waarbij de financiering nog niet is gepasseerd bij de notaris.
- Het nog niet opgenomen deel van bouwkredieten
- Negatieve marktwaarde van renteswaps
- Juridische claims

Offertes & bouwrekeningen

De hierbij 'toegezegde' financieringen zijn een raming van de te verwachten productie aan leningen uit de openstaande offertes per 31 december 2014. De belegging Subsidie-op-termijn is de verplichting die is aangegaan om een bedrag op termijn als subsidie uit te betalen. De verplichting is met de gemeente aangegaan, maar de subsidiebeschikking is nog niet ingegaan. Het betreft een voorlopige beschikking.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten (derivaten) worden alleen gebruikt om lopende rente- en valutarisico's uit hoofde van verstrekte- of hard toegezegde leningen en valutatransacties, af te dekken. Het beleid, zoals is vastgelegd in het Treasury statuut, is

gericht op, onder andere het beheersen van het rente- en valutarisico. Binnen het beleid van het Restauratiefonds is het niet toegestaan open posities in te nemen. Het Restauratiefonds loopt verder geen andere liquiditeits- en/of rente- en/of valutarisico's anders dan uit hoofde van de reguliere bedrijfsvoering.

Het Restauratiefonds gebruikt, naast het aantrekken van vastrentende financieringen, renteswaps om de renterisico's te beheersen. De marktwaarde van de renteswaps per balansdatum bedraagt 2,52 miljoen euro negatief (2013: 1,93 miljoen euro negatief). In de afgesloten renteswapovereenkomsten zijn geen verplichting opgenomen om op verzoek van de bank liquiditeiten bij te storten ter dekking van de risico's die voortkomen uit de afgesloten overeenkomsten (margin verplichtingen).

Per balansdatum is een effectiviteitstoets uitgevoerd op de kritische kenmerken van de hedge relatie. Uit deze toets is gebleken dat de ingezette financiële instrumenten, de renteswaps, effectief zijn. Op basis van kostprijs hedge accounting en het hedgebeleid is om die reden geen toevoeging aan de voorzieningen benodigd.

Om de onderliggende renterisico's in te dekken heeft het Restauratiefonds per ultimo van het jaar de volgende renteswap overeenkomsten gecontracteerd:

- totale hoofdsom renteswaps op balansdatum van 114 miljoen euro (2013: 83,5 miljoen euro) waarbij een vaste rente wordt betaald van gemiddeld 1,63% (2013: 2,56%) en een variabele rente wordt ontvangen op basis van het zesmaands euribor (payerswap). De overeenkomsten hebben looptijden tot 1 november 2014.
- totale hoofdsom renteswaps op balansdatum van 4,2 miljoen euro (2013: 4 miljoen euro) waarbij een variabele rente wordt betaald op basis van het zesmaands euribor en een vaste rente wordt ontvangen van gemiddeld 3,80% (2013: 3,80%) (receiverswap). De overeenkomst heeft een looptijd tot 6 december 2021.

Om de valutarisico's op rentestromen af te dekken is een Cross Currency Swap afgesloten:

- hoofdsom op balansdatum van de Cross Currency Swap, 200.000 Amerikaanse dollars, waarover een vaste rente wordt ontvangen van gemiddeld 5,6%, tegenover 157.940 euro, waarbij een vaste rente wordt betaald van gemiddeld 4,0%. De overeenkomst heeft een looptijd tot 1 december 2016.

De renteswaps hebben per 31 december 2014 een negatieve marktwaarde van 2.522.000 euro. In het kader van kostprijs hedge accounting is een kwantitatieve effectiviteitstoets uitgevoerd, waarbij een effectiviteit is vastgesteld van 100 procent. Dit heeft tot gevolg dat er over 2014 geen toevoegingen aan de voorziening voor ineffectiviteit hoeft te worden gevormd.

Juridische claims

Per balansdatum staan er geen materiële juridische claims open op het Restauratiefonds.

Toelichting staat van Baten en Lasten

Over geheel 2014 is het bedrijfsresultaat uitgekomen op 2.345.000 euro (2013: 1.860.000 euro). De toename van het resultaat wordt voor een groot deel verklaard door een lagere dotatie aan de voorziening voor insolventie ten opzichte van 2013. Daarnaast zien wij achterblijvende reguliere kosten die leiden tot lagere lasten.

Ten opzichte van de begroting is het resultaat lager dan het begrote resultaat. Met name de doorbelaste kosten van Fondsenbeheer zijn hoger uitgevallen dan begroot. Deze stijging is nagenoeg geheel te verklaren door wijzigingen in fiscale regelgeving. De begroting is opgesteld onder de aanname dat de doorbelaste kosten btw vrij kunnen worden doorbelast onder de koepelvrijstelling voor de btw op basis van werkelijke FTE doorbelastingspercentages. De werkelijke doorbelasting van de Fondsenbeheer kosten is over het eerste halfjaar gebaseerd op de toepassing van de KVGR (Kosten voor Gemene Rekening) exclusief btw op basis van vaste doorbelastingspercentages. In de tweede helft van het jaar zijn de kosten inclusief btw doorbelast op basis van werkelijke fte doorbelastingspercentages.

Ontwikkeling Bedrijfsopbrengsten

De gerealiseerde bedrijfsopbrengsten ontwikkelen zich licht boven verwachting. Voor 2014 waren de bedrijfsopbrengsten gebudgetteerd op 11.813.000 euro ten opzichte van een gerealiseerde bedrijfsopbrengst van 12.099.000 euro.

De bedrijfsopbrengsten dalen ten opzichte van 2013 met ongeveer 0,9 miljoen euro. De daling van de bedrijfsopbrengsten ten opzichte van 2013 worden gedeeltelijk verklaard door:

- De verkoop van uitstaande leningen bij partijen die niet meer voldeden aan de ratingsvereisten van het Treasury statuut.
- Lagere opbrengsten uit behandelingskosten van leningen als gevolg van gewijzigde wet- & regelgeving.
- Lagere opbrengsten uit hoofde van terug te vorderen subsidies.

Ten opzichte van de begroting zijn de gerealiseerde bedrijfsopbrengsten na genoeg volgens begroting uitgekomen.

16 RENTEMARGE

(bedragen x € 1.000)

	2014 GEREALISEERD	2014 BEGROTING	2013 GEREALISEERD
Vorderingen op kredietinstellingen	833	833	2.725
Portefeuille financieringen	16.520	17.734	16.204
Overige	20	0	72
Totaal Rentebaten	17.373	18.567	19.001
Schulden aan kredietinstellingen	-2.472	-3.660	-2.525
Schulden aan klanten	-3.775	-3.657	-4.334
Rente op swaps	-1.554	-1.650	-1.751
Overige	134	0	-98
Totaal Rentelasten	-7.666	-8.967	-8.708
Rentebaten over nog uit te betalen subsidies	169	150	395
Rentemarge	9.875	9.750	10.688

Ontwikkeling rentemarge

Het rendement op de kernactiviteiten van het Restauratiefonds (het verstrekken van financieringen) is in 2014 afgenomen. De rentebaten zijn in 2014 ten opzichte van 2013 gedaald van 19.001.000 euro naar 17.373.000 euro. De daling van de rentebaten is een gevolg van lagere rentebaten uit hoofde van vorderingen op kredietinstellingen. Zowel het reguliere verloop van de portefeuille uitgezette leningen bij kredietinstellingen als de gedeeltelijke vroegtijdige aflossing van leningen in 2013, leiden in 2014 tot lagere rentebaten. De daling van de rentebaten is mede een gevolg van de dalende kapitaalmarktrente, waardoor de gemiddelde rente op de leningenportefeuille van aanvullende financieringen is afgenomen. De rentelasten zijn tevens lager uitgekomen op 7.666.000 euro ten opzichte van 8.708.000 euro in 2013. Ondanks een stijging van de aangetrokken leningen ten behoeve van de Totaal-financieringen zijn de rentelasten lager uitgekomen ten opzichte van 2013 als gevolg van een dalende gemiddelde rente van de portefeuille. De afname van de rentebaten op nog uit te betalen subsidies wordt verklaard door de invoering van het Uniform Subsidie Kader, waardoor subsidiegelden sneller worden uitbetaald. Ook zien wij dat de rentebaten op liquide middelen verder afnemen door de lage rente op de geldmarkt. Beide effecten zorgen voor een verdere afname van de rentebaten op nog uit te betalen subsidies.

PORTEFEUILLE FINANCIERINGEN

(bedragen x €1.000)

	2014	2014	2013
	GEREALISEERD	BEGROTING	GEREALISEERD
Totaal-Financieringen	11.576	12.354	11.432
Laagrentende leningen	4.944	5.380	4.772
	16.520	17.734	16.204

SCHULDEN AAN KLANTEN

(bedragen x €1.000)

	2014	2014	2013
	GEREALISEERD	BEGROTING	GEREALISEERD
Rente belegde Subsidie-op-termijn	3.280	3.369	3.884
Rente bouwrekeningen	495	288	450
	3.775	3.657	4.334

De rente op de belegde Subsidie-op-termijn neemt af in lijn met de schuldrest van de portefeuille Subsidie-op-termijn leningen. In 2014 is besloten om met de Subsidies-op-termijn als product te stoppen vanwege de beperkte vraag naar het product.

RENTE MARGES

(bedragen x €1.000)

	2014	2014	2013
	GEREALISEERD	BEGROTING	GEREALISEERD
Rentemarge financieringen	4.180	4.000	4.842
Rentemarge Revolving Fund	5.508	5.450	5.262
Rentebaten over nog uit te betalen subsidies	169	150	395
Overige rentebaten	19	150	189
	9.875	9.750	10.688

De rentemarge over de portefeuille leningen heeft zich ontwikkeld volgens begroting. De daling van de rentemarge op financieringen is een direct gevolg van de verkoop van de ZERO-leningen in 2013.

Overige bedrijfsopbrengsten

De overige opbrengsten laten een afname zien van 125.000 euro (2014: 2.224.000 euro, 2013: 2.349.000 euro).

De overige opbrengsten bestaan uit de ontvangen behandelingskosten op verstrekte offertes en de overige baten, zijnde de beheersvergoeding op Revolving Funds van derden en overige bijdragen van derden in specifieke kosten en positieve koersresultaten op uitstaande leningen en kasgelden.

17 ONTVANGEN BEHANDELINGSKOSTEN

	2014	2014	2013
(bedragen x € 1.000)	GEREALISEERD	BEGROTING	GEREALISEERD
Behandelingskosten financieringen	892	975	1.076
Vergoeding betaalfuncties	2	0	3
	894	975	1.079

De ontvangen behandelingskosten laten een daling zien ten opzichte van 2013 van 185.000 euro. De dalende inkomsten over de bij de verstrekking van financieringen in rekening gebrachte behandelingskosten is een direct gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving. Voor particuliere klanten wordt met ingang van 1 januari 2014 een vast bedrag aan behandelingskosten in rekening gebracht. In voorgaande jaren was het gebruikelijk om een percentage als afsluitkosten in rekening te brengen bij klanten.

18 OVERIGE BATEN

	2014	2014	2013
(bedragen x € 1.000)	GEREALISEERD	BEGROTING	GEREALISEERD
Vergoeding cursusproject en verkoop documentatie	34	48	0
Dekking uitvoeringskosten Rijkssubsidies	623	600	813
Overige	673	440	457
	1.330	1.088	1.270

De overige baten laten een stijging zien van 60.000 euro naar 1.330.000 euro (2013: 1.270.000 euro). De stijging in overige opbrengsten wordt verklaard door een positief koersresultaat van 279.000 euro en door lagere lagere inkomsten uit terug te vorderen subsidies. Het Restauratiefonds dekt haar uitvoeringskosten voor de werkzaamheden ten aanzien van het uitbetalen van subsidiegelden uit de terug te vorderen subsidies. Intrekkingen en/of lagere vaststelling van subsidiebeschikkingen komen ten bate van het Restauratiefonds. In 2014 is het bedrag aan ingetrokken- of lager vastgestelde subsidie beschikkingen door het ministerie van OCW ten opzichte van 2013 lager uitgekomen. De afspraken ten aanzien van de dekking van de uitvoeringskosten subsidies zullen in 2015 wijzigen naar aanleiding van de vernieuwde afspraken.

Ontwikkeling Bedrijfslasten

De totale bedrijfslasten zijn in 2014 uitgekomen op 9.754.000 euro (2013: 11.177.000 euro). De begrote bedrijfslasten waren in 2014 9.250.000 euro. De bedrijfslasten bestaan uit de beheerkosten, de dotatie aan de voorziening en de overige lasten.

19 BEHEERKOSTEN

Dit betreft de door Fondsenbeheer Nederland B.V. te Hoevelaken in rekening gebrachte kosten voor het gevoerde beheer. De beheerkosten zijn de kosten die direct verbonden zijn aan de bedrijfsvoering. Deze kosten worden voor een groot deel vanuit Fondsenbeheer doorbelast aan het Restauratiefonds. Het Restauratiefonds heeft het fondsmanagement via een managementovereenkomst uitbesteed aan Fondsenbeheer Nederland B.V. De doorbelaste kosten bestaan voor het overgrote deel uit personeelskosten, huisvestingskosten en gezamenlijke kosten. De beheerkosten zijn over 2014 uitgekomen op 6.848.000 euro (2013: 6.561.000 euro) tegenover de begrote beheerkosten van 5.788.000 euro. De beheerkosten zijn hoger uitgevallen als gevolg van gewijzigde fiscale regelgeving op het gebied van de btw. Het effect van deze ontwikkelingen op de doorbelaste beheerkosten in 2014 is ongeveer 1 miljoen euro aan kostenstijging.

20 DOTATIE AAN DE VOORZIENINGEN

(bedragen x € 1.000)

	2014 GEREALISEERD	2014 BEGROTING	2013 GEREALISEERD
Dotatie voorzieningen insolventie	2.515	2.190	3.650
Dotatie renteswaps	-503	-550	-410
	2.012	1.640	3.240

Dotatie voorziening insolventie

De dotatie aan de voorziening voor insolventie betreft de mutatie van de voorziening. De dotatie is ingegeven door de actuele inschatting van de kredietrisico's in de huidige kredietportefeuilles in relatie tot de aanwezige voorziening. In 2014 is de methodiek voor het bepalen van het risico op insolventie gewijzigd. De dotatie is gebaseerd op de ontwikkeling van de schuldrest van de risico dragende portefeuille aan uitgezette leningen. De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks getoetst aan minimale en maximale criteria op basis van de onderliggende risico's.

De dotatie aan de voorziening voor insolventie laat een daling zien van 1.135.000 euro ten opzichte van het voorgaande jaar. De dotatie aan de voorziening is uitgekomen op 2.515.000 euro (2013: 3.650.000 euro). In 2014 zien wij, als gevolg van de economische ontwikkeling, het aantal eigenaren met betaalachterstanden stabiliseren. De waardeontwikkeling op de huizenmarkt laat een ontwikkeling zien waarbij de daling van de zekerheidswaarde van het onderliggend pand zich licht herstelt ten opzichte van 2013. Bij een verder herstel van de economie en de huizenmarkt zal het risico dat de onderliggende zekerheidswaarde niet toereikend is in de toekomst weer afnemen. Het zal naar verwachting enige jaren duren voordat de daling van de afgelopen jaren weer zal zijn ingelopen.

In 2014 is er 917.000 euro afgeboekt op de uitstaande vorderingen ten laste van de voorziening (2013: 1.540.000 euro).

Dotatie voorziening renteswaps

Het Restauratiefonds gebruikt renteswaps om het renterisico af te dekken op de portefeuille aanvullende financieringen. Vanaf 2012 past het fonds kostprijs-hegde-accounting toe op de renteswap portefeuille (hedge instrument) in relatie tot de leningen portefeuille (hedged item).

Door middel van een effectiviteitstoets wordt periodiek de effectiviteit van de hedge relatie vastgesteld. Deze toets gebeurt door het vergelijken van de kritische kenmerken (de nominale waarde en de kasstromen) van de financiële instrumenten en de onderliggende positie. Waardeveranderingen op niet effectieve posities worden bepaald door te verdisconteren tegen de zero coupon curve en toegevoegd aan de voorzieningen. De marktwaarde van de financiële instrumenten wordt vermeld onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen. De effectiviteitstoets laat een effectiviteit zien van nagenoeg 100 procent, waardoor er in 2014 geen toevoeging aan de voorziening voor renteswaps hoeft te worden gedaan.

De voorziening voor renteswaps valt vrij in de komende jaren en is gevormd in het jaar voordat het Restauratiefonds kostprijs hedge accounting ging toepassen. Vanuit de voorziening voor renteswaps is in 2014 een bedrag vrijgevallen van 503.000 euro.

21 OVERIGE LASTEN

(bedragen x € 1.000)

	2014 GEREALISEERD	2014 BEGROTING	2013 GEREALISEERD
Bestuurskosten	82	120	103
Accountantskosten	84	80	73
Extern jaarverslag	15	20	12
Brochures en promoties	221	310	175
Advieskosten	18	60	35
Overige algemene kosten	474	1.232	978
	894	1.822	1.376

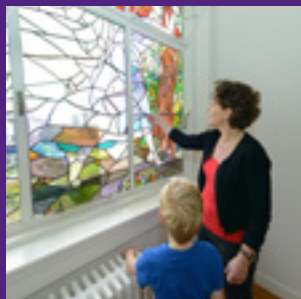
BELONINGSBELEID

De beloning aan bestuursleden inclusief vergoeding voor gemaakte kosten bedraagt per jaar:

	2014	2013
Voorzitter	20.000	24.200
Vice-voorzitter en penningmeester	13.500	13.500
Lid financiële commissie	13.500	13.500
Overige bestuursleden	8.750	8.750

Project in Hattem Dit gemeentelijke monument staat er weer prachtig bij dankzij een [#Cultuurfondshypotheek](#)

Het Nationaal Restauratiefonds voert een beheerst beloningsbeleid volgens de artikelen 35j, 86a en 50a BGfo. In het beloningsbeleid van het Restauratiefonds zijn geen beloningsprikkel opgenomen die aanleiding kunnen geven tot het nemen van ongewenste en onverantwoorde risico's of prikkels die er toe kunnen leiden dat het klantbelang of dat van haar deelnemers wordt veronachtzaamd.

Het management en de medewerkers worden gehonoreerd volgens de CAO van de Rabo Vastgoedgroep. De beloningsafspraken worden vastgesteld aan de hand van factoren als complexiteit van de functie en verantwoordelijkheden. Met het management en de medewerkers zijn geen beloningsafspraken gemaakt die afwijken van deze CAO bijvoorbeeld in de vorm van aanvullende variabele prestatiebeloningen.

7. Overige gegevens

Controleverklaring

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring. Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat In de statuten zijn geen bepalingen opgenomen over de bestemming van het resultaat. De bestemming van het resultaat is derhalve voorbehouden aan het bestuur van het Restauratiefonds.

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2014

De jaarrekening is besproken in de bestuursvergadering van 27 maart 2015 en op hoofdlijnen goedgekeurd. De definitieve vaststelling en goedkeuring van de jaarrekening heeft plaatsgevonden op 27 maart 2014. Het resultaat over het boekjaar 2014 ten bedrage van 2.345.000 euro is toegevoegd aan de algemene reserve van het Revolving Fund Restauratiefonds-hypotheek (2.297.000 euro) en de algemene reserve van het Revolving Fund Restauratiefondsplus-hypotheek (48.000 euro). Dit is aldus in deze jaarrekening verwerkt.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden die vermeld moeten worden in de jaarstukken.

Hoevelaken, 27 maart 2015

Bestuur

Mevrouw W.J. Maas	voorzitter (vanaf 1 december 2014)
Mevrouw A. van Vliet-Kuiper	vice-voorzitter
De heer mr M.W.J. Hinssen	penningmeester
De heer P. Blom	bestuurslid
Mevrouw M.M. Kool	bestuurslid
De heer J.A. Jorritsma	bestuurslid
De heer drs. A.A.M. Brok	bestuurslid
Mevrouw drs. M.A. van Schijndel	bestuurslid

Directie

De heer mr. P. Siebinga

Blokland Amersfoort Juni 2014 Sint Pieters en Bloklands Gasthuis opent haar deuren #Bestemmingbereikt #zorg

8. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Nationaal Restauratiefonds

Wij hebben de in dit jaarverslag 2014 opgenomen jaarrekening 2014 van Stichting Nationaal Restauratiefonds te Zeist gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de staat van baten en lasten over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven', alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'.

Het bestuur is voorts verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de

voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Nationaal Restauratiefonds per 31 december 2014 en van het resultaat over 2014 in overeenstemming met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge de ontheffing als bedoeld in artikel 3:5, vierde lid van de Wet op het financieel toezicht, die door De Nederlandsche Bank op 19 oktober 2012 is verleend aan Stichting Nationaal Restauratiefonds, verklaren wij dat de totale waarde van de financiële verplichtingen die zijn ontstaan door het in de uitoefening van het bedrijf buiten besloten kring aantrekken, ter beschikking verkrijgen of ter beschikking hebben van opvorderbare gelden van anderen dan professionele marktpartijen steeds is gedekt door een garantstelling zoals bedoeld in de voorschriften die De Nederlandsche Bank aan de ontheffing heeft verbonden.

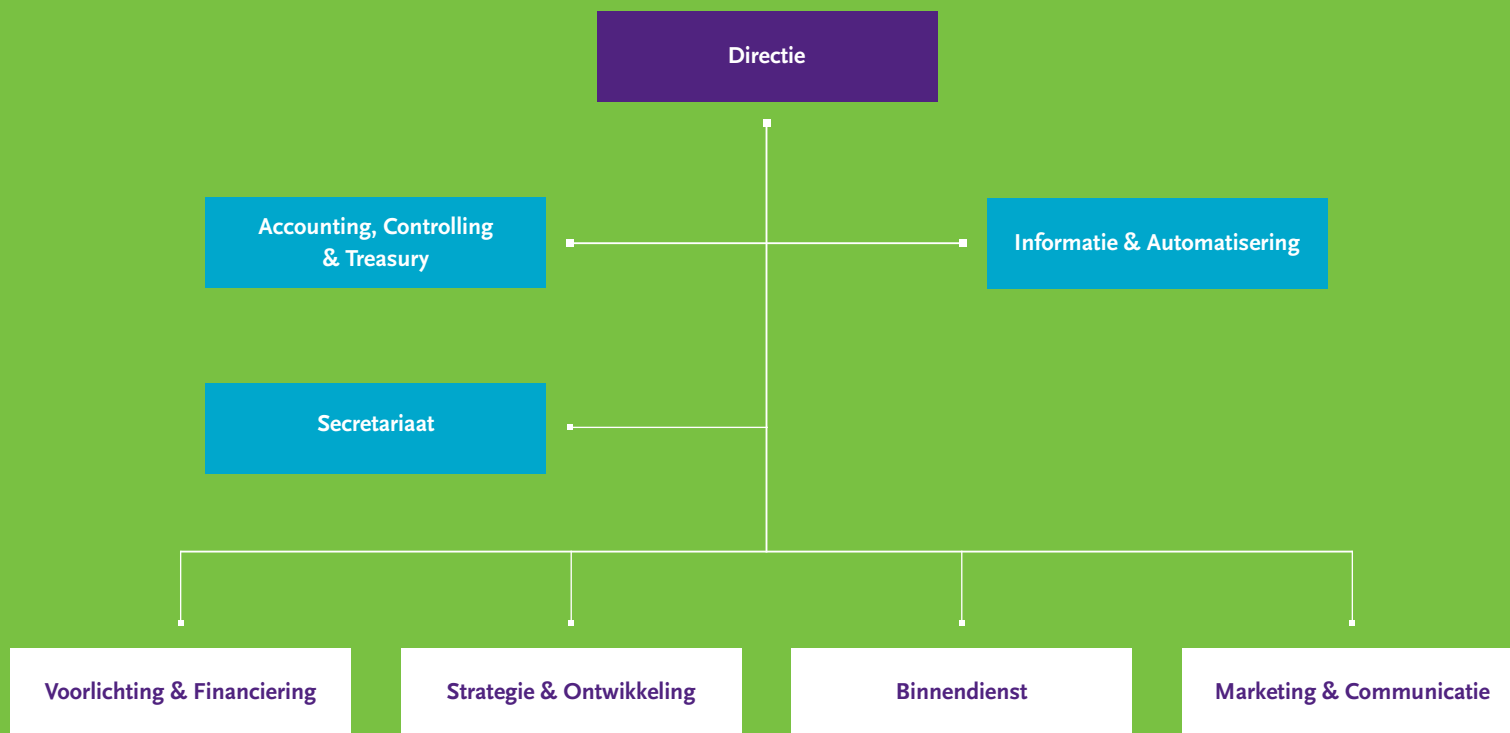
Zwolle, 27 maart 2015

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. A.J.E. Jansman RA

9. Organisatiestructuur

Colofon

Nationaal Restauratiefonds

Kantooradres

Westerdorpsstraat 68
3871 AZ Hoevelaken

Postadres

Postbus 15
3870 DA Hoevelaken

T (033) 253 94 39
info@restauratiefonds.nl
www.restauratiefonds.nl

Fotografie

Stefan Ammerlaan, Soest
Vincent van den Hoven, Voorschoten
Ingrid de Roode, Tuk

Ontwerp

Gumtree Creatieve Communicatie, Amersfoort

Drukwerk

Drukkerij Roelofs, Enschede

© Nationaal Restauratiefonds 2015

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet, of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Nationaal Restauratiefonds
Westerdorpsstraat 68
3871 AZ Hoevelaken

Postbus 15
3870 DA Hoevelaken
T (033) 253 94 39
info@restauratiefonds.nl
www.restauratiefonds.nl